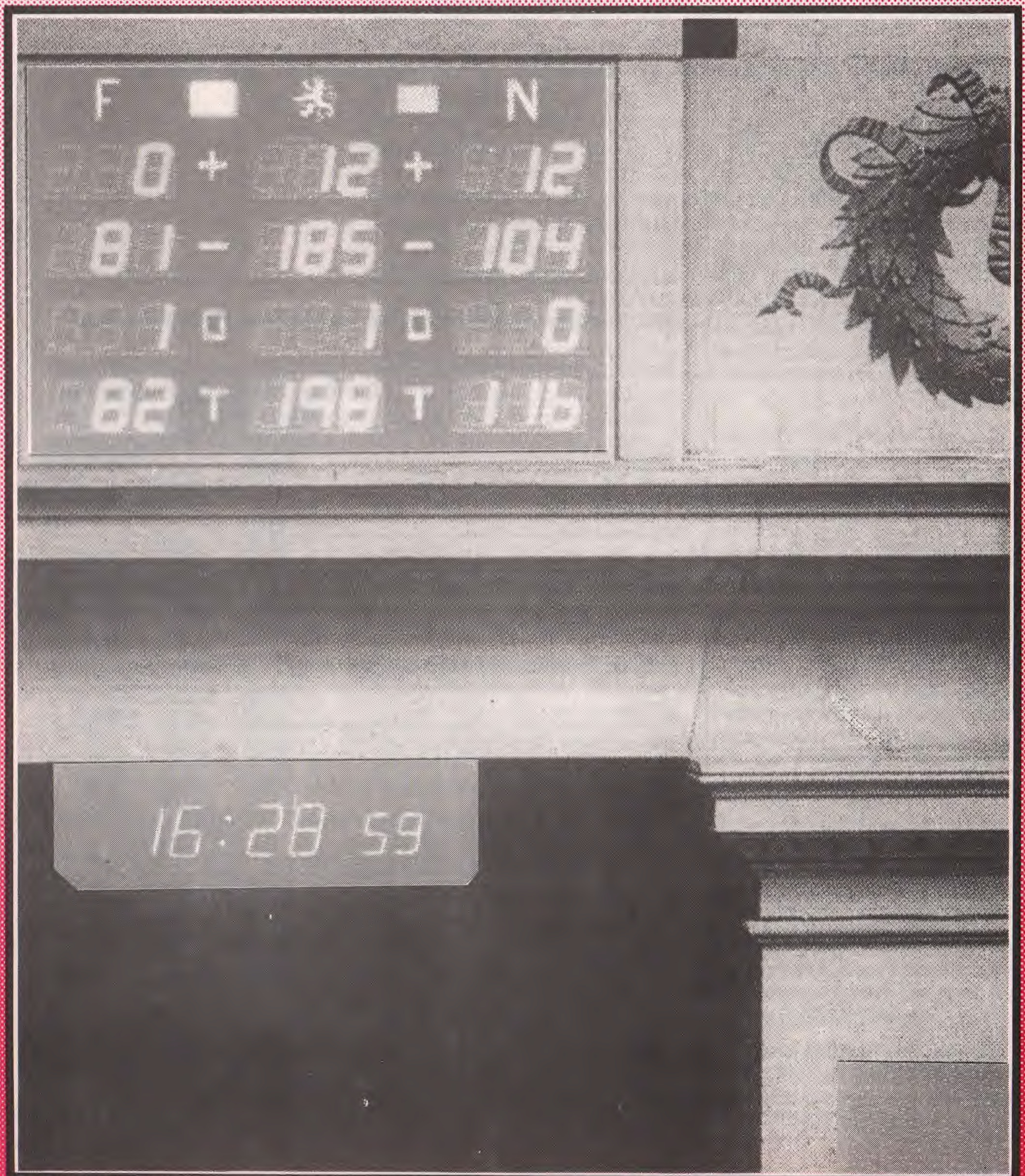
Tweemaandelijks tijdschrift
28ste jaargang 1997/2 (164)
maart-april

HORIZON taal

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 28ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33, netwerk: fel@knooppunt.be – infobladzijden: http://www.knooppunt.be/~fel; (Nederland): Libro-Servo Esperanto-Nederland, Marnixstraat 57, 2023 RB Haarlem.

Abonnementen: Gewoon abonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.

Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; voor Nederland: postgiro rek.: 111278 t.n.v. Libro-Servo Esperanto-Nederland, Haarlem.

Redactie: Guido Van Damme, Eddy Raats en Ivo Durwael
Medewerkers: Paul Peeraerts, Jean Pierre VandenDaele, W.M.A. De Smet, R. Rotsaert, I. Lievens, R. Wylleman, M. Cuffez, e.a.
Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij Horizontaal worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.
Teksten voor publikatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of grammaticaal/stilistisch aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.
Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond omvat een bibliotheek met meer dan 1400 titels en 87 tijdschriften over Esperanto, taalproblemen, Esperantologie en Interlinguïstiek. Het beschikt tevens over een INTERNET-aansluiting voor internationale raadplegingen. U kan er terecht alle werkdagen van 9.00 tot 17.00 u.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33. Elektronisch adres: fel@knooppunt.be.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Esperanto-Nederland Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, Nederland. Tel.: (050) 577 59 54.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41. SEL heeft groepen of leden in Diepenbeek, Gent, Halle, Oostende en Tienen.

Bestuursleden van FEL:
Flory Witdoeckt (Voorzitter), Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
Ivo Durwael (Secretaris), Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
Helene Van der Steen, Turnhoutsebaan 459/12, 2140 Borgerhout. Tel.: (03) 324 76 06.
Johan Van Eenoo (Hulp-secretaris), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel.: (050) 54 40 03.
Roland Rotsaert (Kassier), Visspaanstraat 97, 8000 Brugge.
Jacques Schram, Hof ter Bekestraat 49, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 86 02.
Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.

De stemming in Europa zou je, een beetje dubbelzinnig, het thema van dit nummer kunnen omschrijven. Stemming in de zin van etoso, *het gevoel, de sfeer die er ten aanzien van het Esperanto heerst. of ook, als afgeleide van „stemmen", zijn politieke voorkeur uitdrukken. Ons hoofdartikel staat stil bij de resultaten van de campagne die Germain Pirlot heeft opgezet om politieke steun(betuigingen) te verwerven voor het Esperanto. Beide elementen –* etoso *en politieke steun – schijnen positief te evolueren. Meer dan 100 Europarlementairen hebben hun verbale steun toegezegd aan het Esperanto. En die honderd zijn, zoals je kan lezen in het hoofdartikel, vrij evenredig verdeeld over alle fracties en vinden vertegenwoordigers in bijna alle landen van Europa. Alleen Griekenland en Nederland vallen (voorlopig (?)) nog uit de boot.*

De etoso *– weliswaar niet alleen in Europa – kan je peilen in het jaaroverzicht van Edmund Grimley Evans, die de hoogtepunten van activiteit op een rijtje zet. Daarin valt vooral – naast de gekende congresbeweging – vooral de wetenschappelijke bijenkorf op. Inderdaad poogt het Esperanto door te dringen in de universitaire en wetenschappelijke wereld. Dat een nobelprijswinnaar als Selten, of een belangrijk (ex)-politicus, Gorbaĉov, daarbij boegbeeldfuncties vervullen, staat buiten kijf. Nederland toont zich op dit gebied wel actief: de realisatie van een leerstoel Interlinguïstiek lijkt steeds dichterbij te komen. Momenteel wordt er een oproep gedaan aan kandidaten om die leerstoel te bekleden... wie zich geroepen voelt om met de professorsbaret in de hand, de kleuren van het Esperanto te verdedigen, het zaad voor de volgende oogst te gaan zaaien, moet zo snel mogelijk zijn kandidatuur indienen.*

Het filosofisch discours dat we – een beetje als nagerecht – presenteren, laat ons toe om alles te relativeren. Eén zelfde gebeurtenis kan op allerlei manieren worden geïnterpreteerd, afhankelijk van het standpunt dat men inneemt en de invalshoek waaronder men ze bekijkt. Dat filosofisch principe kan je ook op het Esperanto toepassen. De wereld hoeft maar een halve slag te draaien, en er zouden wel eens heel andere opinies kunnen worden geuit...

Tot slot nog iets over verdwijnende grenzen. In de clubtribune vind je informatie over de start van een Esperantocursus in de schoot van de Christelijke vakbond CSC. Zij doen een oproep naar andere vakbondsmilitanten om een handje toe te steken. Laat de groep niet geïsoleerd staan. Het Esperanto is bedoeld om contacten te leggen, maar dat moet dan ook gebeuren. Zonder (internationale) respons zal elk gelijkaardig initiatief een zachte dood sterven.

Bij het programma-overzicht tref je een nieuwkomer aan – terwijl enkele anderen, omdat zij geen programma instuurden, voorlopig uit het overzicht verdwijnen. Die nieuwkomer komt van over de grens. Aachen, in Duitsland, ligt echter niet zo ver weg, dat voor sommigen informatie over hun clubavonden niet interessant zou zijn. Wil je dus eens wat verderweg gaan kijken hoe men daar zijn clubavonden inricht... hier is de gedroomde kans. En natuurlijk, als andere clubs van net over de andere kant ook hun programma willen bekend maken, dan is dat mogelijk. Informatie over wat er reilt en zeilt in Esperantoland is uiteindelijk een belangrijke opdracht van dit blad. *gvd*

Cijferdans

Wellicht is de tijd voor de oogst nog niet gekomen, is het koren nog niet rijp. Toch willen we in dit artikel nogmaals even stilstaan bij de inspanningen om politici voor het Esperanto te winnen. Uit het laatste overzicht van Europarlementairen die min of meer hun steun aan het Esperanto hebben toegezegd, dat Germain Pirlot ons toestuurde, blijkt hun aantal tot 101 te zijn opgelopen, of 16 % van de parlementsleden. Dat is reeds een werkbare minderheid. Vooral omdat zij vrij evenredig over alle partijen zijn verdeeld. In het volgende artikel proberen we enerzijds deze steun zowel volgens partij als volgens land te analyseren. Daaruit proberen we de opdrachten voor de verschillende nationale Esperantoverenigingen te schetsen. En ten slotte willen we proberen enige aanzetten te geven opdat de Europarlementairen zelf de handen uit de mouwen zouden steken en enig initiatief aan de dag zouden leggen.

Politieke verhoudingen

We kunnen aan de hand van een aantal cijfergegevens enkele krachtsverhoudingen vergelijken. Eerst en vooral kunnen we nagaan hoe zwaar de groep van de Esperantosteun weegt binnen de eigen fractie. Daaruit blijkt dat de twee grote families (Socialisten en Kristen-Democraten) respectievelijk 17 % en 13 % scoren. Zij zweven dus rond het percentage van de totale groep (16 %) binnen het parlement. Opvallend positief zijn vooral de middenpartijen: UPE en Radikalen met elk ongeveer 25 %, de liberalen met 23 % en de groenen met 22 %. Uitgesproken negatief zijn de uitersten, GUE-NLG (links) en NI (rechts) met elk slechts 6 %.

Wanneer we de sterkte van de fracties binnen de E-groep vergelijken met de sterkte van de fracties binnen het totale parlement, dan krijgen we een gelijkaardig beeld. De groten hebben ongeveer evenveel aanhang binnen de groep als binnen het hele parlement (Soc. 37/34 % en Kristen-Democraten 24/29 %). De middengroep, Liberalen, Unie voor Europa, Radicalen en Groenen, scoort licht hoger. Hun totaal percentage in het parlement bedraagt 23 %, terwijl zij in de E-groep goed zijn voor 35 %. Hun invloed in de E-groep is dus beduidend groter dan hun invloed in het totale parlement. Links en rechts liggen gevoelig lager.

Uit deze cijfers blijkt dat de middenpartijen onze objectieve bondgenoten zijn. In die partijen lijken velen reeds overtuigd en moet het mogelijk zijn om de hele fractie over de streep te trekken. Toch moeten wij voorzichtig zijn. Het is niet denkbeeldig dat de steuntoezeggingen gebeuren uit electorale overwegingen. Immers door zich positief uit te laten over ideeën die bij een (relatief belangrijk) collectief van kiezers leven, kunnen zij de steun van deze groep verwerven en zo hun invloed in het Europees Parlement vergroten.

De twee grootste fracties hebben minder belang bij deze strategie. Integendeel, zij kunnen met de cijfers in de hand aantonen, dat de Esperantobelangen in het Europees Parlement en binnen hun fractie evenredig vertegenwoordigd zijn. Dat zou betekenen dat zij het belang van het Esperanto op zijn correcte maatschappelijke waarde vertegenwoordigen en dienen.

Het zwaarste werk moet geleverd worden op de uitersten... en daar ligt een moeilijkheid. Verwijzend

Tabel 1: *Esperanto-activiteit (beweging (k. 1 en 2) en politiek (k. 3 en 4); aantal inwoners (k. 5))*

	monato[1]	UEA-delegitoj[2]	EP[3]	E-steun[4]	inw.[5]
Oostenrijk	8	11*	21	1	7,8
België	92	29	25	15	10
Groot-Brittannië	72	75	87	25	58
Denemarken	15	27	16	1	5,1
Finland	18	59	16	2	5
Frankrijk	143	137	87	10	57,8
Duitsland	230	199	99	5	81,3
Griekenland	0	4*	25	0	10,3
Spanje	34	38	64	4	39,4
Ierland	6	3*	15	13	3,7
Italië	33	74	87	18	58,9
Luxemburg	9	4*	6	1	0,4
Nederland	61	56	31	0	15,4
Portugal	5	8*	25	2	10,6
Zweden	35	49	22	4	8,8

1. Abonnees van het tijdschrift MONATO, volgens de statistieken van de uitgeverij op 31 jan. 1997
2. *Esperanto*, oktober 1996, p. 161. De cijfers met asterisk werden niet in die statistiek opgenomen en zijn geteld in *Jarlibro de UEA* 1996.
3. Gegevens van de voorlichtingsdienst van de Europese Unie te Brussel.
4. Overzicht opgesteld door G. Pirlot, d.d. 22 jan. 1997.
5. *La Jaro 1997*; per miljoen.

naar ons artikel „Een delicaat politiek standpunt" (*Horizontaal*, 1996/5, p. 5) is het inderdaad het moeilijkst om de groep met uitgeproken extreme ideeën te verzoenen met de grote ideologische tolerantie en ongebondenheid die het Esperanto lijkt voor te staan.
De toestand heeft echter ook een uitgesproken negatief aspect. De twee grote partijen zijn namelijk ook de enige twee die vertegenwoordigers hebben uit alle landen van Europa. De middengroep is gemiddeld slechts in 8 landen aanwezig. Alleen als we de vier fracties (Liberalen, Groenen, Radikalen en Unie voor Europa) als één geheel beschouwen, zijn ze ook in alle landen aanwezig. Vooral het feit dat die partijen, waarvan wij het minst te verwachten hebben, zowel de meerderheid uitmaken als overal aanwezig zijn, moet ons optimisme op een politieke doorbraak temperen.

Werk aan de winkel

Ook de verdeling per land is niet onbelangrijk. Immers, grote landen hebben meer verkozenen en dus relatief ook een grotere invloed. Kleine landen en Esperanto zijn dan weer objectieve bondgenoten. Vooral de kleinere landen worden geconfronteerd met de (negatieve) aspecten en effecten van de veeltaligheid. Bij hun bevolking komt de maatschappelijke discussie over de taalproblemen aan de oppervlakte. Zij zijn dus wel bekend met het fenomeen, maar de doorslaggevende politieke steun moet van de grote komen. Op de keper beschouwd staan we hier voor de situatie dat wie het minst onderhevig is aan, begaan is met, en onderlegd is in het probleem, de grootste beslissingsmacht heeft.
Uit de cijfers blijken echter ongetwijfeld ook de inspanningen en activiteiten van de locale Esperantoverenigingen en individuen[1]. En daaruit kunnen we leren waar er nog terdege moet worden bijgeschaafd.
Opvallend positief scoren Ierland (86 %) en België (60 %) (waarbij moet worden opgemerkt dat voor België Nederlandstaligen en Franstaligen vrij evenredig verdeeld zijn!).
Opvallend negatief scoort Griekenland, waar geen enkel parlementslid zich voor het Esperanto heeft uitgesproken, maar nog veel opvallender Nederland, met ook niet de minste steun, terwijl Duitsland met de steun van slechts 5 parlementsleden ondervertegenwoordigd is.
Voor Griekenland zijn deze cijfers vrij gemakkelijk verklaarbaar. Het land is zowel geografisch als sociaal en economisch in de periferie van Europa te situeren. Ook de Esperantobeweging zelf is er zwak vertegenwoordigd (slechts 4 afgevaardigden in het jaarboek van 1996, geen abonnees van MONATO). Maar Nederland! Dat heeft toch een redelijk actieve Esperantobeweging met 56 afgevaardigden bij UEA en 61 abonnees van MONATO. Het herbergt verder het hoofdkantoor van de Esperantowereldbond en ligt in het hart van de Europese Unie. Ook maatschappelijk en economisch speelt het ontegensprekelijk een voortrekkersrol. En de Europese Unie krijgt er veel politieke aandacht. Denk aan het Verdrag van Maastricht, en aan de herziening ervan

***Tabel 2:** Politieke steun voor het Esperanto*

	EP aantal	EP %	E-steun aantal	E-steun %	fractie %
PSE (Socialisten)	215	34,4	37	37	17
PPE (Kristen-Dem.)	182	29	24	24	13
UPE (Unie voor Eu.)	57	9	14	14	24,5
ELDR (Liberalen)	43	7	10	10	13
GUE-NLG (Links)	33	5,3	2	2	6
V (Groenen)	27	4,3	6	6	22
ARE (Regenboog)	20	3	5	5	25
NI (Nationalisten)	49	8	3	3	6
Totaal	626	100	101	100	16,1

De eerste kolom geeft het aantal zetels per fractie; de tweede het percentage van de fractie in het parlement; de derde kolom het aantal europarlementairen die zich positief over het Esperanto hebben uitgelaten; de vierde kolom het percentage van deze mensen per partij binnen de groep en de vijfde kolom hun percentage binnen de eigen fractie.

Steun voor taal

Negen Vlaamse Europarlementairen hebben zich uitgesproken voor het behoud van de anderstalige uitzendingen van Vlaanderen Internationaal. Enerzijds wijzen zij erop dat de uitzendingen in de Franse, Engelse, Duitse en Spaanse taal de uitstraling van Vlaanderen in Europa bevorderen. Anderzijds vinden zij dat uitzenden in het Arabisch een minimumdienstverlening is voor buitenlandse arbeiders, die de integratie van deze mensen in de maatschappij enkel kan bevorderen.
Deze houding van de Europarlementairen is lovenswaardig. Wij hopen dat zij een gelijkaardige houding zullen (blijven) aannemen, wanneer hun actieve steun aan het Esperanto wordt gevraagd. Immers, ook het Esperanto streeft – op een bredere, meer mondiale schaal – naar een grotere integratie van en verstandhouding onder de verschillende volkeren, o.a. binnen een ééngemaakt Europa.

waarvoor Nederlandse politici zich sterk maken dat zij het tot een goed einde kunnen brengen. Kan Esperantosprekers hier een zekere laksheid worden verweten? Of heeft het te maken met de aard van de Nederlanders voor wie taalproblematiek relatief onbelangrijk is – vergelijk de vaak tegengestelde houdingen die Vlaanderen en Nederland innemen wanneer zich taalpolitieke strubbelingen voordoen; de ongecompliceerdheid waarmee zij de invloed van vreemde talen, i.c. het Engels, accepteren en de zelfverzekerdheid waarmee zij hun eigen vreemde-talenkennis ten toon spreiden.
Duitsland (met slechts 5 % steunende Europarlementairen) scoort ook zeer slecht. Ook hier moet worden gekeken naar de Esperantobeweging zelf. De vertegenwoordiging is groot genoeg (199 afgevaardigden van UEA, 230 abonnees van MONATO). De Esperantobeweging zelf is levendig en organiseert jaarlijks tal van gerenomeerde samenkomsten: IS/IF, PSI, een nationaal congres, dit jaar een Europees congres, enz. Al deze bijeenkomsten krijgen telkens wel enige weerklank in de lokale pers, en meer dan eens kwamen zij zelfs met een kort verslag in de radio of op de televisie aan bod. Wellicht spelen hier prioriteiten, de toevallige beschikbaarheid van vrijwilligers en de bereikbaarheid van politici een rol.
Een verdere verklaring kan de algemene taalpolitieke houding van Duitsland zijn. Immers, ondanks zijn economisch, politiek en sociaal gewicht, bekleedt Duitsland op het Europese taalschaakbord een positie die ver achterblijft bij het aantal duitssprekenden en kan (of durft) het land geen taalvuist maken.
Over de andere grote landen (Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië) kunnen we zeggen dat ze met steun van respectievelijk 11,5, 29 en 20 % van hun verkozenen) redelijk scoren. Frankrijk haalt daarbij toch het laagste cijfer (en doet zo zijn naam van taalchauvinist eer aan), terwijl Groot-Brittannië onverwacht hoog scoort, en daarmee de stelling ondermijnt als zou het Engels aan een (gestuurde) taalimperialistische aanval bezig zijn. Italië van zijn kant presenteert zich als het Europese schoolvoorbeeld. De politieke verhoudingen en de verdeling van de E-steun over de diverse partijen komt daar vrijwel overeen met het Europese geheel.
De Scandinavische nieuwkomers Zweden en Finland slaan met respectievelijk 18 en 12,5 % geen slecht figuur. Luxemburg scoort op hetzelfde niveau, maar zijn populatie is zo klein dat dit percentage slechts voor 1 verkozene staat.
Vooral in Spanje, Portugal, Denemarken en Oostenrijk zullen de Esperantoverenigingen nog grote inspanningen moeten doen om meer Europarlementairen voor onze zaak warm te maken.

Een financiële anecdote
Zoals in de landbouw voor zaaigoed en meststoffen geld moet worden neergeteld, zo ook kunnen bij het Esperanto-tuinieren de kosten behoorlijk oplopen. Germain Pirlot, die de Europese bewustmakingsactie begeestert en grotendeels ook uitvoert, stuurde ons deze anecdotische nota: In 1996 verzond ik 2630 poststukken, waarvan 1300 brieven. De totale portkosten lopen op tot 53 053 BEF.
Hij liet ons ook de recente oogstcijfers weten: Op 22 januari 1997 steunden 101 van 626 Europarlementairen het Esperanto, dat is ruim 16 %. Misschien zouden wij hen nu eens moeten vragen om iets te doen.

De volgende stap

Het is duidelijk dat we nog steeds verder moeten gaan met de Europarlementsleden te informeren over het bestaan en de mogelijkheden van het Esperanto. Maar wellicht kunnen we ook stilaan beginnen aandringen op actie. Die kan erin bestaan dat de parlementsleden beginnen zich wat meer te verdiepen in de zaak aan de hand van een literatuurlijst (nog op te stellen); of dat zij een initiatief nemen tot sociologische en pedagogische studies om eindelijk met cijfergegevens de aspiraties van de Esperanto-aanhang te kunnen staven of... verwerpen. Op vrijwillige en niet altijd even professionele basis werden reeds tal van dergelijke onderzoeksprojecten en enquêtes opgezet door esperantisten zelf. (Voor een overzicht van die inspanningen verwijs ik graag naar het boek van Nikola Rašić, *La rondo familia* – verkrijgbaar in onze boekhandel, prijs 540,– fr. +port, en waaraan we in ons volgend nummer een bespreking zullen trachten te wijden.) Het wordt tijd dat er nu eens een gedegen, geografisch ruim gespreid en wetenschappelijk onderbouwd onderzoeksproject wordt uitgevoerd. Dat kan niet op de Esperantobeweging zelf worden afgewenteld. Daarvoor ontbreken haar de nodige financiële middelen, de professionele mankracht en de vlotte toegang tot de onderzoeksvelden om wetenschappelijke steekproeven te kunnen samenstellen.
gvd

1. We mogen het werk en de inzet van individuen hier niet onderschatten. Hoewel het bestuur van de Vlaamse Esperantobond het initiatief van Germain Pirlot steunt, de praktische uitwerking en financiering berust vrijwel uitsluitend op zijn eigen inspanningen.

De vruchten van onze inspanningen

In 1996 bleken vooral de contacten tussen Esperantogebruikers en de internationale organisaties erg vruchtbaar. Sommigen geloofden zelfs dat een nieuwe dag gloorde voor de relaties met Unesco. Esperantosprekers namen deel aan de jongerenconferentie van Unesco en aan de algemene vergadering van NGO's. Esperanto speelde ook een rol tijdens enkele referaten over „Talen en Wereldopvoeding" tijdens de Conferentie over Taal en Communicatie, eveneens onder auspiciën van Unesco.

Vooraanstaanden van Unesco en VN namen ook deel aan het Nitobe-seminarie dat parallel met het Esperanto Wereldcongres te Praag werd georganiseerd. Zij zaten er zij aan zij met specialisten op het gebied van taalrechten en taalpolitiek. Het seminarie droeg als thema: Taal voor internationale vrede en democratie. Het seminarie was een eerbetuiging aan dr. Nitobe Inazô, adjunct directeur generaal van de toenmalige Volkenbond, die precies 75 jaar geleden het Esperanto Wereldcongres in dezelfde stad met zijn bezoek vereerde. (Het uiterst gunstige rapport van dr. Nitobe leidde toen jammer genoeg niet tot steun aan het Esperanto vanwege de Volkenbond, voornamelijk omdat de Franse regering zich daartegen verzette.)

Esperantosprekers droegen ook hun steentje bij tijdens de Wereldconferentie over Taalrechten, georganiseerd door de Internationale PEN-club, de vereniging van auteurs. Tijdens die conferentie wezen zij erop dat ook talen zonder territorium rechten moeten kunnen laten gelden.

De Esperantobeweging wordt gekenmerkt door de sterk uiteenlopende doelstellingen van zijn leden, maar in 1996 werd met succes getracht de basisdoelstellingen in één document te resumeren: Het Manifest van Praag (Zie *Horizontaal*, 1996/6, p. 16-17). Dit manifest werd reeds onderschreven door duizenden Esperantosprekers. Het beschrijft de doelstellingen van de Esperantobeweging onder de titels: democratie, transnationale opvoeding, pedagogische effectiviteit, veeltaligheid, taalrechten, taalverschillen en emancipatie van de mens. Het nodigt elke organisatie en elk individu uit zich bij dit streven aan te sluiten.[1]

In 1996 groeide ook het aantal Europarlementairen dat eventueel bereid is het gebruik van het Esperanto als oplossing voor het taalprobleem in Europa te steunen. Tot nog toe werden 101 handtekeningen verzameld (op een totaal van 626 afgevaardigden). Dat is ruim 16 %.[2]

Aan verscheidene universiteiten werden nieuwe cursussen Esperanto ingericht. Zo werd het voor de eerste maal onderwezen aan de universiteiten van Valencia (Spanje) en Havana (Cuba), terwijl in Sienna (Italië) een universitaire cursus werd georganiseerd die zich vooral richt op leraren voor het middelbaar onderwijs. Het departement Esperanto van de ELTE-Universiteit te Boedapest (Hongarije) richt reeds voor de derde maal een correspondentiecursus Interlinguïstiek en Esperantologie in, die studenten voorbereidt op een mogelijk doctoraat. In Nederland werden via de Stichting Esperanto bij het Onderwijs de eerste stappen ondernomen om een leerstoel Interlinguïstiek en Esperantologie aan de Universiteit van Amsterdam op te richten.

De meer dan 3000 deelnemers aan het Esperanto Wereldcongres hadden dit jaar ook weer hun eigen Congresuniversiteit met lezingen uit de meest uiteenlopende vakgebieden. Voor de eerste maal kon de congresuniversiteit professor en nobelprijswinnaar Richard Selten verwelkomen. Hij gaf op een verhelderende manier een uiteenzetting over zijn eigen vak: de speltheorie. Daarna leidde hij er een cursus van 8 uur over. Deze cursus werd mede georganiseerd door AIS (Internationale Academie voor Wetenschappen), die dit jaar zijn 10de verjaardag en zijn 1000ste lid vierde. AIS probeert het internationaal wetenschappelijk contact te verbeteren met behulp van het Esperanto. Zijn doelstellingen werden onderschreven door o.a. Michail Gorbacov, die dit jaar zijn medewerking als Professor Honoris Causa toezegde.

Behalve het Esperanto-Wereldcongres zijn natuurlijk ook de honderden andere Esperantosamenkomsten het vermelden waard: een skiweek in Zwitserland, een studiesessie in Slovakije, seminaries over ecologie en financiën, het kindercongres (waaraan 59 kinderen die Esperanto spreken deelnamen) en de Samenkomst van Esperantogezinnen in Bratislava, waaraan 26 gezinnen uit 15 landen deelnamen. Aan deze bijeenkomst was ook een symposium over meertaligheid gekoppeld.

China, waar Esperanto reeds een sterke traditie heeft, mocht dit jaar het Eerste Aziatische Congres verwelkomen. 584 mensen namen eraan deel. Luiden zij daarmee een nieuwe traditie van continentale congressen in? De vrij jonge Esperantobeweging van Tanzania organiseerde reeds het Vierde Afrikaanse Congres. China tenslotte richtte ook de Vijfde Internationale Conferentie voor Wetenschappen en Techniek in het Esperanto in. 500 wetenschappers namen eraan deel.

In 1996 werd ook de honderdste verjaardag van het Esperantotoneel gevierd. Inderdaad werd in

1896 in Smolensk voor de eerste maal een toneelstuk in het Esperanto opgevoerd. Daarom nam toneel een belangrijke plaats in op het culturele programma van de diverse Esperantocongressen. Ook de Esperantomuziek bloeide. Tijdens het Cultureel Esperanto Festival in Kopenhagen concerteerden groepen uit Zweden, Frankrijk, Zaïre en Brazilië. Er kwamen ook drie nieuwe CD's op de markt. Eén daarvan is de tweede album van *Vinilkosmo-kompil*, die voornamelijk rockmuziek van maar liefst 20 verschillende groepen presenteert. Een andere is de CD *Esperanto*, uitgegeven door de commerciële firma Warner-Spain en waaraan koren uit verschillende landen meewerkten. (Zie hierover onze bespreking in *Horizontaal* 1997/1, p. 14 en 15.)

Meer en meer hoort men spreken over de communicatiemogelijkheden via Internet. Esperantogebruikers blijven hier niet ten achter. Eind 1996 waren reeds meer dan 250 Esperantoverenigingen via het Internet bereikbaar, terwijl een tiental zijn eigen WEB-site heeft. Het tijdschrift MONATO, internationaal tijdschrift over politiek, economie en cultuur, presenteert op zijn WEB-site een keuze uit zijn artikelen. Het tweewekelijks tijdschrift EVENTOJ, waarvan het honderste nummer in april verscheen, kondigde aan dat het weldra ook een WEB-uitgave heeft. Tussen de meer dan 1000 pagina's in het Esperanto op het WEB (waarvan de Vlaamse Esperantobond alleen meer dan 1 Megabite aan informatie aanbiedt) kan men o.a. een agenda met Esperantobijeenkomsten raadplegen, de Esperanto-uitzendingen van de diverse radiostations, een catalogus van boeken, belangrijke werken over grammatica en informatica, informatie over Esperanto in tal van nationale talen en zelfs een pagina over de actrice Sandra Bullock met foto's. Om Esperantosprekers te helpen hun eigen HTML-pagina's te ontwerpen verschenen er reeds twee cursussen over dat onderwerp. Bij de cursussen op het net is er nu ook één voor sprekers van het Portugees. Door de nieuwe electronische communicatikanalen is het taalprobleem over de hele wereld nog duidelijker voelbaar geworden. Internet is dus een vruchtbaar werkterrein voor het Esperanto.

Onder de honderden boeken die in 1996 van de Esperantopersen rolden zijn twee nieuwe grote woordenboeken (Hongaars-Esperanto en Italiaans-Esperanto) het vermelden waard. De nieuwe uitgave van Pasporta Servo bevat adressen van Esperantosprekers in 68 landen die gasten verwelkomen. Onder de vertalingen vallen vooral *La serĉado de la perfekta lingvo* van Umberto Eco en *Aŭdienco* van Václav Havel op. Deze laatste was tevens Hoge Beschermheer van het Esperanto Wereldcongres te Praag. Met zijn vijfde album zet ook Asteriks zijn successtory in de Esperantowereld voort.

In 1996 kon de Esperantobeweging Zsuzsa Polgar, telg van een Esperantogezin, gelukwensen. Zij werd wereldkampioen schaken voor vrouwen. Ralf Gion Fröhlich, aktief lid van de Esperanto Jongerenvereniging, werd in maart gekozen tot voorzitter van het Europees Coördinatiebureau voor Internationale Jongerenorganisaties. Aan Nora Moerbeek werd in april door Nederland een Ridderorde toegekend voor haar verdienstelijk werk bij de Internationale Liga voor Blinde Esperantisten. De Iraniër Reza Kheir-khan, was één van de laureaten van een voordrachttornooi in Japan met een lezing over „Azië en de gemeenschappelijke taal".

Samengesteld door Edmund Grimley Evans

1. De tekst van het manifest werd in verscheidene nationale talen vertaald en wordt o.a. via Internet wijd verspreid.
2. Cijfers aangepast aan de jongste gegevens die ons werden bezorgd door Germain Pirlot. (vert.)

Verkrachten... met alle respect

Ik wil reageren op het artikel van William Auld, „De ziel van het Esperanto" (Horizontaal, 1996/6, p. 4). Ik ben lid van Esperanto-Nederland, van UEA en SAT en van de afdeling West-Friesland van Esperanto-Nederland te Hoorn en heb een abonnement op *Horizontaal*. In het artikel van Auld staat: „Evenmin vermindert mijn liefde voor het Esperanto mijn liefde voor het Engels. Dat is de reden waarom mijn haren te berge rijzen wanneer ik buitenlanders mijn taal hoor verkrachten, wat zij onvermijdelijk doen, wanneer zij Engels proberen te spreken."

Deze buitenlanders/niet-engelstaligen zijn naast hun moedertaal gedwongen om Engels te spreken in internationale contacten. De niet-engelstalige landen, bijv. Nederland, verplichten hun bevolking om Engels te leren als tweede taal en geven aan de engelstalige landen een voordeel/ voorsprong waar die niets voor hoeven te doen.

Ze stellen zich ook slaafs, volgzaam en onderdanig op tegenover de Engelstalige landen, in plaats van trots te zijn op hun eigen taal en cultuur en zich gelijkwaardig op te stellen en consequent en principieel voor Esperanto te kiezen.

Groot-Brittannië en de Verenigde Staten vinden dat de rest van de wereld zich aan hen moet aanpassen op alle gebied en dat zij de hele wereld mogen beheersen en domineren. Dat kan worden beschouwd als taalkolonialisme, taaldiscriminatie, taalimperialisme.

Aan de andere kant wordt ook Groot-Brittannië zelf overspoeld met Amerikaanse invloeden die de eigen Britse cultuur, taal en politiek verkrachten en aantasten. Zo wordt dat land steeds meer veramerikaniseerd. Er is zelfs wel eens gezegd dat Groot-Brittannië als de 51ste staat van de Verenigde Staten kan worden beschouwd.

Ook de Nederlandse taal wordt onophoudelijk verkracht en ontwricht door Engelse woorden en uitdrukkingen. In Nederland vestigen zich buitenlanders. Velen van hen doen hun uiterste best om Nederlands te leren. Aanvankelijk spreken ze de taal nog heel gebrekkig – maar kan je dat „verkrachten" noemen? – maar gaandeweg leren zij het Nederlands steeds beter beheersen.

Het leren van een andere vreemde taal is altijd moeilijk. Een taal „verkrachten" zoals in het artikel is gesteld, vind ik in dit geval ongenuanceerd, overdreven, beledigend en neerbuigend gesteld.

Door in een andere taal te durven praten, met fouten, maar ook met opbouwende kritiek, kan men die taal steeds vlotter leren spreken en gebruiken, totdat men ze voldoende onder de knie krijgt. Ik vind dat, als een buitenlander zich moeite getroost om mijn moedertaal te leren, ik daar respect en begrip voor moet kunnen opbrengen.

Wanneer mensen zoals ikzelf Esperanto leren en gebruiken, dan is dat een goede zaak. Dat geldt voor alle mensen uit alle landen van de wereld, want de wereld is van ons allemaal. Ook kunnen engelstalige volkeren, i.p.v. alleen kortzichtig, hoogmoedig en arrogant vast te houden aan hun eigen moedertaal en te eisen dat de rest van de wereld naar hun pijpen danst, water bij de wijn doen in hun communicatie met anderstaligen, zo dat niemand enig voor- of nadeel heeft maar iedereen een gelijkwaardige positie kan innemen. Zo zou ieder volk de redelijkheid en de noodzaak moeten inzien om naast de eigen moedertaal Esperanto als tweede taal te leren en te gebruiken.

Sjoerd Van der Velde, Hoorn (NL)

N.v.d.R.: William Auld wijst zeker de inspanningen die anderstaligen zich getroosten om Engels te leren niet af. Waar hij zich wel tegen afzet is het gebruik van het Engels als internationaal communicatiemiddel tussen niet-engelstaligen, die zich vaak te pas en te onpas van een soort Engels bedienen dat vaak de naam taal niet eens waard is. Verder willen wij erop wijzen dat het Esperanto geenszins het aanleren van andere etnische talen in de weg staat. Integendeel, tal van studies tonen aan dat door het leren van Esperanto velen een extra belangstelling voor andere talen ontwikkelen.

Reactie

Johan Vancoppenolle uit Sint-Truiden zond ons een kopie uit *Kort Manifest* (Mededelingsblad van het Vormingsinstituut Wies Moens), nov.-dec. 1996 met een uitgebreide en kritische bespreking van *Vadertaal en Moederland* door Koenraad Elst. Hoewel deze bespreking op sommige punten kritischer en vanuit een ander standpunt belicht is, dan die welke wijzelf publiceerden in *Horizontaal*, 1996/4, p. 14, zien wij af van het overnemen van deze bespreking in ons tijdschrift. Wij noteren wel dat *Kort Manifest* eveneens stilstaat bij de stelling van De Jong (auteur van het boek) over de eventuele rol voor het Esperanto in de Europese instellingen. Tevens danken wij Johan Vancoppenolle voor het toesturen van de kopie.

Een elektronisch vertaalwoordenboek

Elektronische woordenboeken zijn zeker al lang geen „nieuwigheid" of „spitstechnologie" meer. Een elektronisch vertaalwoordenboek Esperanto/ Nederlands/Esperanto is dan ook meer dan welkom. Zo'n woordenboek kan een Internet-surfer tegenkomen wanneer hij zich naar http:// ruby.arts kuleuven.ac.be/~alwin/ begeeft en daar het bestand EspNed opvraagt.

EspNed is een programma dat helpt om te vertalen tussen het Esperanto en het Nederlands. Tik simpelweg het woord waar u de vertaling van zoekt in en een aantal mogelijke vertalingen worden u aangeboden. Met de pijltjestoetsen links/rechts wisselt u tussen EspNed en NedEsp. Het programma gebruikt een Esperantowoordenlijst met bijna 50 000 ingangen en een Nederlandse lijst met meer dan 52 000 ingangen.

EspNed heeft ook een bijbehorende Internet webpagina waar u terecht kan voor de meest recente versie; gebruik een zoekmachine om naar „EspNed" te zoeken.

De niet-geregistreerde versie – dit is de proefversie – kan u volledig gratis naar uw eigen computer overhevelen. Wie geen Internet-aansluiting heeft, kan ze ook bij de auteur aanvragen tegen de kostprijs van twee schijfjes + de verzendingskosten: 60 BEF (3 NLG, 1,75 EURO).

Met die niet-geregistreerde versie komt u echter maar halfweg. U krijgt enkel de vertaling van de woorden die beginnen met de letters a tot en met m. Om alle woorden te kunnen opzoeken, dient u NedEsp te registreren.

Dat kan u op een originele manier. Stuur een verrassend (let op de dubbele r, liever geen bombrief (red.)) geschenk aan de auteur. Dat mag om het even wat zijn, als het maar origineel en positief is. Bij gebrek aan fantasie kan u ook een (symbolisch) bedrag van 200,– BEF (10 NLG, 5 EURO) overmaken op rekening 230-0474826-31. In ruil krijgt u het volledige gebruiksrecht van de huidige en eventuele komende DOS versies van EspNed. U dient dus later niet telkens opnieuw te registreren om een nieuwe versie te kunnen gebruiken. Voorlopig is er nog geen Windows-versie voorhanden, maar de DOS-versie draait ook onder Windows. Weldra verschijnt er echter een echte Window-95-versie. (De naam EspNed-w is in ieder geval al gereserveerd.)

Vermeld wel uw naam en adres (eventueel ook ePost-adres) om een vlotte afhandeling mogelijk te maken.

Let wel! Om de niet-geregistreerde versie van EspNed om te vormen tot een geregistreerde zijn er geen extra bestanden nodig. Daarom krijgt u bij registratie EspNed niet fysiek toegezonden. Wenst u EspNed ook toegezonden te krijgen dan moet u dat wel vragen (zoals boven vermeld). Het omvormen van niet-geregistreerd naar geregistreerd gebeurt door een code in te geven.

De niet-geregistreerde versie mag onbeperkt en vrij worden verspreid. (Hoe meer hoe liever, uiteraard.) De geregistreerde versie is strikt persoonlijk en mag dus ook niet verspreid worden. (Verwijder het bestand EspNed-d.reg om de registratie ongedaan te maken, of geef een blanco registratie in.)

EspNed mag enkel verspreid worden in zijn oorspronkelijke vorm: alle bestanden die deel uitmaken van het oorsponkelijke archiefbestand moeten ook op de kopieën aanwezig zijn (m.n. EN-d11.zip, EspNed-d.exe, EspNed-d.txt en file-id.diz) en er mogen geen bestanden aan worden toegevoegd.

De woordenlijsten van EspNed zijn gebaseerd op lijsten die komen van het programma Ergane (door Gerard van Wilgen) waarop geen auteursrechten rusten. Zij zijn dus vrij kopieerbaar. De auteursrechten van EspNed zelf berusten bij Alwin Loeckx.

Voor registratie, maar ook voor eventuele vragen, opmerkingen of problemen kan u mij steeds bereiken via post of ePost:

Alwin.Loeckx@student.kuleuven.ac.be
Alwin Loeckx
Biesboslaan 13
B-1785 Hamme

Verbe – Adverbe

Deze keer gaan we in op enkele bijzonderheden rond het gebruik van bijwoorden en werkwoorden. Voor hen die zich op een Esperanto-examen willen voorbereiden, geven we oefenmateriaal dat afkomstig is van het Elementa examen dat op 5 oktober jl. heeft plaatsgevonden in Elspeet. Verder vindt u het zesde artikel in een serie over het Fundamento de Esperanto. In deze rubriek gaan we graag in op uw vragen. Ons adres is: Arjen-Sjoerd en Roel, p/a Oostveenweg 15, NL-7533 VP Enschede.

Bijwoorden en werkwoorden

In het Esperanto worden bijwoorden en werkwoorden veel vaker gebruikt dan in het Nederlands. Wie te veel vanuit het Nederlands denkt ziet daardoor vaak zinswendingen over het hoofd, die zeer Esperanto-eigen zijn. Enkele voorbeelden:

Li letere informis min. Naast: *Li informis min per letero.* (Hij stelde me per brief op de hoogte.)

Ŝi putine alrigardis min. Naast: *Ŝi alrigardis min kiel putino.* (Ze keek me aan met een hoerige blik.)

Ili vivas surstrate. Naast: *Ili vivas sur la stratoj.* (Zij leven op straat.)

Vintre mi ĉiam ferias. Naast: *En la vintro mi ĉiam ferias.* ('s Winters ben ik altijd met vakantie.)

Mi surtabligis la telerojn. Naast: *Mi metis la telerojn sur la tablon.* (Ik zette de borden op tafel.)

Mi sentas ke li ŝatas min. Naast: *Mi havas la senton ke li ŝatas min.* (Ik heb het gevoel dat hij me wel mag.)

Wanneer je uitsluitend de uitdrukkingen gebruikt die telkens als tweede vermeld staan, dan doet je stijl gauw een beetje Nederlands aan. Een goede Esperanto-stijl kenmerkt zich ondere andere daarin, dat de uitdrukkingsmogelijkheden van het Esperanto worden benut. Dit alles is echter niet alleen een kwestie van stijl. Soms zul je bij een poging om in het Esperanto dezelfde grammaticale constructie toe te passen als in het Nederlands, vastlopen. Je bent dan wel gedwongen om een andere constructie te kiezen. Zo vroeg Alfonso Pijnacker uit Moordrecht zich af hoe je het bijvoeglijk naamwoord „scheutig" moet vertalen, bijvoorbeeld in de zin „Ouders moeten niet al te scheutig zijn met snoepjes." Hij kon geen bevredigende vertaling vinden: *Gepatroj ne estu tro ???-aj pri frandaĵoj.* Je zou *malavaraj, donacemaj* of *malŝparemaj* kunnen gebruiken, maar het resultaat is een zin die lang niet zo goed klinkt als de Nederlandse. Hier biedt het gebruik van een bijwoord uitkomst: *Gepatroj ne tro malavare donu frandaĵojn.* Ook een werkwoord levert hier een soepel resultaat op: *Gepatroj ne tro malavaru pri frandaĵoj.*

OEFENING Vertaal:

1. Wees niet te scheutig met complimenten.
2. Hij is iets te scheutig met het woordje „nee".
3. Onze hond is lief voor kinderen en hij is gek op botten.
4. Ik ben goed in rekenen, maar ik ben slecht in gymnastiek.
5. De leraar is geduldig met mooie meisjes.

Het juiste woord

Als je te veel van het Nederlands uitgaat, loop je soms tegen problemen op. Ter illustratie geven we een aantal Nederlandse zinnen met een Esperanto-vertaling. Aan u de opdracht om de open plaatsen in te vullen:

Achteraf ben ik blij. → ____ *mi ĝojas.*
De schaatser kreeg alsnog een medaille. → *La sketisto* ____ *ricevis medalon.*

In de eerste zin komt het woord *poste* („daarna") in de richting, maar dat dekt de lading niet geheel. In zo'n geval is het zaak om na te gaan wat er in de Nederlandse zin wordt gezegd, en hoe je iets dergelijks in het Esperanto zou uitdrukken. Het begrip „achteraf" kun je op verschillende manieren uitdrukken: *Retrorigardante...* of *Konsiderante la aferon poste...* of *Kiel mi nun vidas la aferon...* of iets dergelijks.

In de tweede zin kan *ankoraŭ* („nog") niet, want anders zou het om twee medailles gaan. *Tamen* is al beter, maar dekt het begrip „alsnog" nog niet geheel. Een omschrijving kan uitkomst bieden: *... ricevis la medalon kun ioma prokrasto.* of *... ricevis la medalon postceremonie* of iets dergelijks.

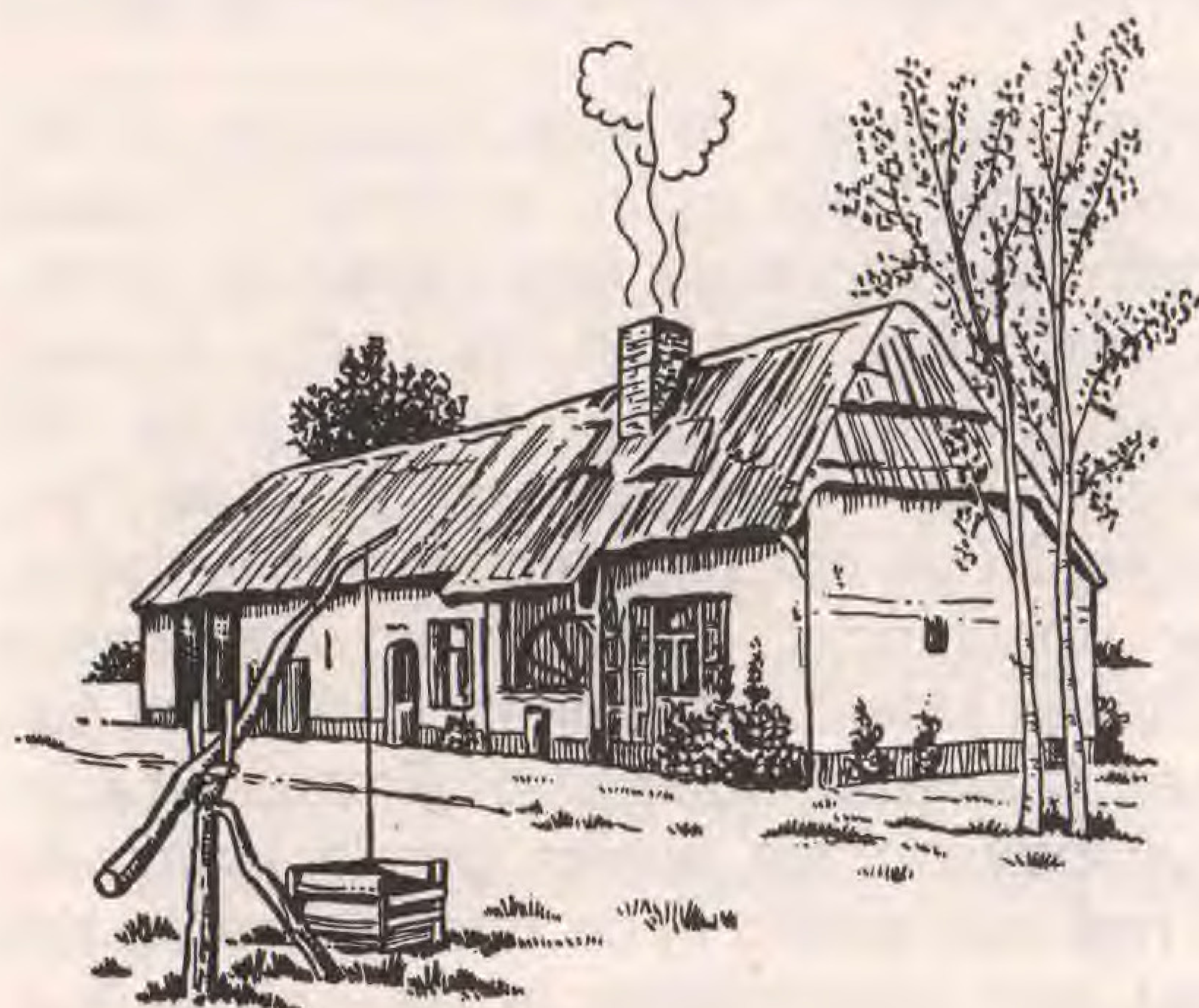
Bij sommige eenduidig lijkende begrippen is het soms moeilijk het juiste woord te vinden. Zo staat in het Prisma-woordenboek *vadobanejo* als vertaling voor „pierenbad". Maar in PIV vind je bij *vadi* een verwijzing naar *plaŭdi.* En zo kom je op het idee *plaŭdejo*, dat al veel beter lijkt. Alfonso Pijnacker schreef ons dat hij geen goede vertaling wist voor „mediaprijs". *Gazetara* of *Komunikila premio* klinken inderdaad minder. *Premio pri Esperanto en la amaskomunikiloj* of *Premio pri (Esperanto-)informado* zijn echter goede voorbeelden van hoe een woord in de ene taal soms het beste met een omschrijving in de andere taal wordt weergegeven.

Examens

We geven hier de luistertoets van het Elementa examen van 5 oktober jl. met een voorbeelduitwerking. De procedure kunt u nalezen in het november-decembernummer van vorig jaar.

Fajrujoj

Kamenoj elvomas multajn malsanigajn substancojn. Tiuj substancoj malpurigas ne nur la eksterdoman vivmedion, sed ankaŭ la endoman. Tio antaŭ ĉio ĝenas homojn kun afekciitaj spirkanaloj. Tamen, se oni bone hejtas, eblas limigi tiujn problemojn. Unue, oni uzu hejtilon kun la ĝusta kapacito. Tro malgranda hejtilo ne povas varmigi la ejon, kaj tro granda hejtilo eligas relative multajn malutilajn substancojn. Tion lastan kaŭzas la fakto ke tro granda hejtilo daŭre brulas je tro malalta nivelo. Due, oni uzu la ĝustan hejtmaterialon. Ĉefe ĉe fajrujoj oni bone atentu ĉi tiun aspekton. La plej taŭga hejtmaterialo por fajrujoj estas ekzemple nepreparita ligno kiu sekiĝadis minimume du jarojn. Ankaŭ uzeblas briketoj surbaze de parafino. Ni malrekomendas la uzon de malseka ligno, ĉar ĝi eligas multajn malpuraĵojn kaj ĝi liveras duonon malpli da varmo ol seka ligno. Pro pli-malpli samaj kialoj oni ankaŭ ne uzu konservitan aŭ farbitan lignon, laktujojn, gazetojn, teksaĵojn, ŝuojn aŭ plaston. Oni atentu ke fajrujoj ne taŭgas kiel ĉefhejtiloj, ĉar ili perdas sian varmon plejparte tra la kamentubo. Bona hejtado postulas plenan fajron, kiu ne nur bruletu. Ĉe bona hejtado la kamentubo produktas blankan aŭ nevideblan fumon. Alia postulo estas ke la tubo bone tiru. Tial ĝi estu purigata minimume unu fojon jare. Vento plibonigas la tirkapablon kaj disigas kaj maldensigas malutilajn substancojn kiuj troviĝas en la fumo. Tial oni ne bruligu ĉe senventeco aŭ kiam nebulas.

Obeante tiun oran regulon, vi kaj viaj najbaroj malpli ĝeniĝas. Fajro bezonas oksigenon. Tial necesas bona ventolado. Ĉe nesufiĉa ventolado povus enĉambriĝi karbonoksido. Tio estas mortige venena substanco, kies ĉefa danĝero konsistas en ĝia neflarebleco. Kapdoloroj kaj dormemo povus indiki ke ekestas tia danĝera situacio. Bona konkuranto de fajrujoj estas etos-altiga hejtilo kiu funkcias per gaso. Gaso brulas relative pure: malpli da ĝeno kaj malpli da peno.

Vragen:

1. Por kiuj la elvomitaj substancoj estas plej malsanigaj?
2. Nomu kvar postulojn por bona hejtado.
3. Kiuj du hejtmaterialoj estas taŭgaj por fajrujoj?
4. Nomu kvin hejtmaterialojn kiuj ne estas taŭgaj por fajrujoj.
5. a. Kial fajrujoj estas neefikaj hejtiloj?
   b. Kial oni tamen uzas fajrujojn?
6. Kial karbonoksido povas veneni nerimarkite?
7. Kiujn du avantaĝojn havas gase funkciantaj hejtiloj?

Uitwerking oefening:

1. *Ne komplimentu tro malavare (Ne malavaru pri komplimentoj);*
2. *Li iom tro facile uzas la vorton ‚ne';*
3. *Nia hundo bone traktas infanojn kaj ĝi ŝategas ostojn;*
4. *Mi povas bone kalkuli, sed mi malbone gimnastikas;*
5. *La instruisto pacience eksplikas al belaj knabinoj. (...paciencas ĉe...).*

Uitwerking examenopgave:

1. *La substancoj estas malsanigaj por homoj kun afekciitaj spirkanaloj;*
2. *Kvar postuloj por bona hejtado estas hejtilo kun ĝusta kapacito, ĝusta hejtmaterialo, plena fajro, bone tiranta tubo. [+ bona ventolado por ke estu sufiĉa oksigeno];*
3. *Du taŭgaj materialoj estas nepreparita ligno kiu sekiĝis minimume du jarojn kaj briketoj surbaze de parafino;*
4. *Kvin netaŭgaj materialoj estas malseka ligno, konservita aŭ farbita ligno, laktujoj, gazetoj kaj teksaĵoj. [+ ŝuoj, plasto];*
5. *a. Ili perdas sian varmon plejparte tra la kamentubo;*
   b. Ĉar ili estas etos-altigaj;
6. *Ĉar oni ne povas flari ĝin;*
7. *Ili estas pli puraj kaj pli praktikaj.*

De zestien regels

eerste deel

Met onze bijdrage over de 16 regels – die we om praktische redenen in twee delen presenteren – verlaten we strict genomen het Fundamento. *Omdat niemand echter kan betwisten dat ook de 16 regels bij de basis van het Esperanto horen, laten we de vertaling ervan toch onder dezelfde hoofding verschijnen.*

De veelgeroemde 16 regels zijn in 1905 ongewijzigd in het *Fundamento* overgenomen uit de eerste leerboekjes die Zamenhof in verschillende talen heeft gepubliceerd. De 16 regels zijn dus niet in het Esperanto opgesteld, maar in het Frans, Engels, Duits, Russisch en Pools. Deze vijf versies zijn oorspronkelijk op verschillende tijdstippen gemaakt en vertonen dan ook kleine redactionele verschillen.

De regels zijn in het Esperanto opgenomen in het *Fundamenta Krestomatio*, maar deze versie heeft geen officiële status. Door sommigen wordt wel eens beweerd dat het Esperanto slechts 16 regels kent. Deze opmerking moet als een reclame-praatje worden beschouwd. Dat blijkt wel uit het feit dat de 16 regels in het *Fundamento* worden gevolgd door de zogenaamde *Ekzercaro* (Oefeningen), waarin diverse grammaticaregels worden uitgebreid, gepreciseerd en voorzien van talrijke voorbeelden. Het belang van deze 16 regels moet dan ook niet overschat worden; immers de rest van het *Fundamento* heeft precies dezelfde status.

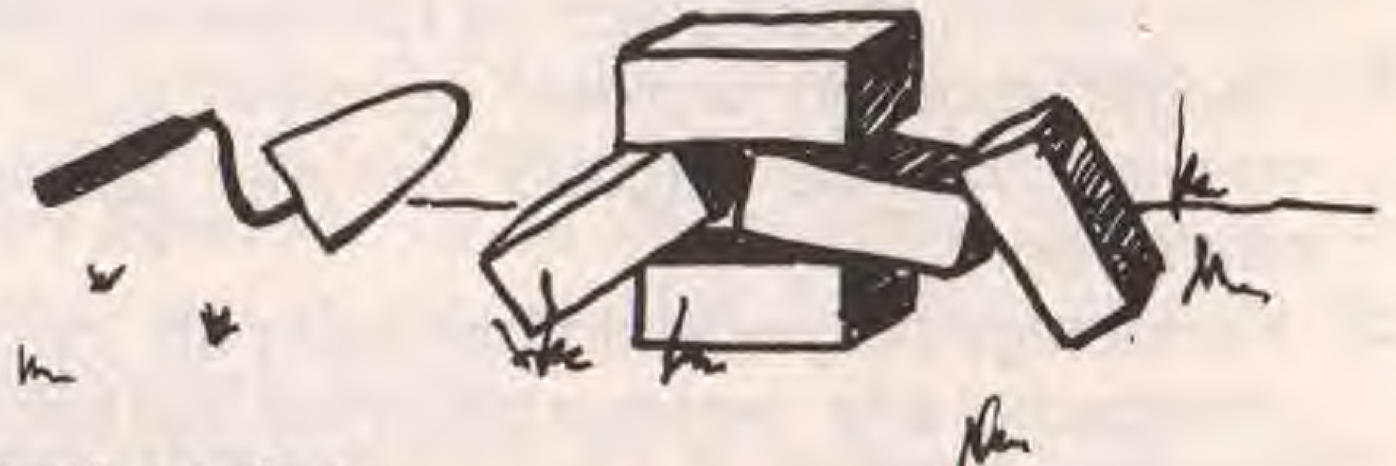
De 16 regels vormen in de eerste plaats een historisch document. Voor didactische doeleinden zijn ze vandaag de dag minder geschikt. In de eerste plaats zijn ze opgesteld in 1887 en 1888 en heeft de taal zich sindsdien sterk ontwikkeld. In de tweede plaats wordt de stof door hedendaagse didactici vaak anders gepresenteerd. We presenteren hier een zo betrouwbaar mogelijke, exacte Nederlandse vertaling van de 16 regels, waarbij we rekening houden met de verschillen tussen de vijf oorspronkelijke versies.

Alfabet

Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz. (De uitspraak-aanwijzingen bij de letters zijn hier weggelaten, omdat de vijf versies onderling te veel verschillen op dit punt. Zo mag de e worden uitgesproken als de ‚e' in het Nederlandse ‚mes', en ook als de ee' in ‚mees'. In de praktijk is inmiddels van elke letter telkens slechts één van de hier gegeven varianten algemeen geaccepteerd geraakt.)

➲ De letter ŭ wordt alleen na een klinker gebruikt.

➲ Zetters die niet de beschikking hebben over de letters ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ en ŭ, kunnen in plaats hiervan ch, gh, hh, jh, sh en u gebruiken.

Woordsoorten

1. Een onbepaald LIDWOORD is er niet; er is alleen het bepaalde lidwoord *la*, dat gelijk is voor alle geslachten, getallen en naamvallen. Het gebruik van het lidwoord komt overeen met dat van het Duits, Frans en andere talen. Degenen voor wie het gebruik van het lidwoord moeilijkheden oplevert, kunnen het geheel achterwege laten. [Opm.: in 27 van de *Ekzercaro* staat dat deze laatste opmerking een voorlopig karakter heeft en is bedoeld om degenen die niet aan het gebruik van een lidwoord gewend zijn (bijvoorbeeld Russen en Polen), op weg te helpen.]
2. De ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN worden gevormd door de uitgang *o* aan de stam toe te voegen. Het meervoud wordt gevormd door toevoeging van de uitgang *j*. Er zijn slechts twee naamvallen: de nominatief en de accusatief. Een stam waaraan de *o* is toegevoegd staat in de nominatief; in de accusatief wordt de *o* gevolgd door de uitgang *n*. De overige naamvallen worden uitgedrukt met behulp van voorzetsels: de genitief met *de* (van), de datief met *al* (aan, naar), de ablatief (instrumentalis) met *per*, *kun* (met) of een ander voorzetsel, afhankelijk van de betekenis. Enkele voorbeelden met de stam *patr'* (vader): *la patr'o* - vader, *la patr'o'n* - vader (acc.), *al la patr'o* - aan (naar) vader, *de la patr'o* - van vader, *por la patr'o* - voor vader, *kun la patr'o* - (samen) met vader, *la patr'o'j* - de vaders, *la patr'o'j'n* - de vaders (acc.), *per la patr'o'j* - met (behulp van) de vaders, *por la patr'o'j* - voor de vaders.
3. De BIJVOEGLIJKE NAAMWOORDEN worden gevormd door de uitgang *a* aan de stam toe te voegen. De vergrotende trap wordt gevormd met behulp van het woord *pli* (meer) en de overtreffende trap met het woord *plej* (meest). Het woord ‚dan' in de vergrotende trap wordt vertaald met *ol* en het woord ‚van' in de overtreffende trap met *el* (uit). Bijv.: *pli blank'a ol neĝ'o* - wit-

ter dan sneeuw *Mi hav'as la plej bon'a'n patr'in'o'n.* - Ik heb de beste moeder. *Mi hav'as la plej bel'a'n patr'in'o'n el ĉiu'j.* - Ik heb de mooiste moeder van allemaal.

4. De HOOFDTELWOORDEN zijn: *unu* (1), *du* (2), *tri* (3), *kvar* (4), *kvin* (5), *ses* (6), *sep* (7), *ok* (8), *naŭ* (9), *dek* (10), *cent* (100), *mil* (1000). Hoofdtelwoorden worden niet vervoegd. De tientallen en honderdtallen worden eenvoudigweg gevormd door samenvoeging van de hoofdtelwoorden.

- Rangtelwoorden worden gevormd door toevoeging van de uitgang van het bijvoeglijk naamwoord.
- Vermenigvuldigingsuitdrukkingen als ‚dubbel', ‚drievoudig' enz. worden gevormd met het achtervoegsel *obl*.
- Breuken worden gevormd met het achtervoegsel *on*.
- Verzamelgetallen worden gevormd met het achtervoegsel *op*. Het woord *po* voor een getal geeft een verdeling aan.
- Verder kunnen van telwoorden zelfstandige naamwoorden en bijwoorden worden gevormd. Voorbeelden: *kvin'cent tri'dek tri* - 533, *unu'a, du'a, kvar'a* - eerste, tweede, vierde, *tri'obl'a* - drievoudig, *du'on'o, kvar'on'o* - een helft, een kwart, *du'op'e, kvar'op'e* - met z'n tweeën, met z'n vieren, *po kvin* - elk vijf, *unu'o, cent'o* - eenheid, honderdtal, *unu'e, du'e, sep'e* - ten eerste, ten tweede, ten zevende.

5. De PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN zijn: *mi* (ik), *vi* (jij, jullie, u), *li* (hij), *ŝi* (zij e.v.), *ĝi* (hij, zij, het - voor dieren of zaken), *si* (zich), *ni* (wij), *ili* (zij m.v.), *oni* (men). De bezittelijke voornaamwoorden worden gevormd door toevoeging van de uitgang van het bijvoeglijk voornaamwoord. Persoonlijke voornaamwoorden worden net zo vervoegd als zelfstandige naamwoorden. Bijv.: *mi, mi'n, mi'a* - ik, mij (acc.), mijn, *la vi'a'j* - de jouwe (de uwe, die van jullie).
6. Het WERKWOORD verandert niet volgens persoon of getal. Bijv.: *mi far'as* - ik maak, *la patr'o far'as* - vader maakt, *ili far'as* - zij maken. Werkwoordsvormen:
   a. De tegenwoordige tijd krijgt de uitgang *as*. Bijv. *mi far'as* - ik maak
   b. De verleden tijd *is*. Bijv.: *vi far'is, li far'is* - jij (u) maakte (jullie maakten), hij maakte
   c. De toekomende tijd *os*. Bijv. *ili far'os* - zij zullen maken
   ĉ. De voorwaardelijke wijs *us*. Bijv. *ŝi far'us* - zij zou maken
   d. De wensende (gebiedende) wijs *u*. Bijv. *far'u*, ni *far'u* - maak, laten we maken
   e. De infinitief *i*. Bijv. *far'i* - maken

De DEELWOORDEN

In het Esperanto zijn er twee vormen van het deelwoord, het vervoegbare of bijvoeglijke deelwoord en het niet vervoegbare of bijwoordelijke deelwoord.

   f. Het actieve tegenwoordige deelwoord krijgt de uitgang *ant*. Bijv. *far'ant'a, far'ant'e* - die ... aan het maken is, terwijl (hij) ... aan het maken is
   g. Het actieve verleden deelwoord *int*. Bijv. *far'int'a, far'int'e* - die ... gemaakt heeft, nadat (hij) ... gemaakt heeft

   ĝ. Het actieve toekomende deelwoord *ont*. Bijv. *far'ont'a, far'ont'e* - die ... gaat maken, als (hij) op het punt staat ... te maken
   h. Het passieve tegenwoordige deelwoord *at*. Bijv. *far'at'a, far'at'e* - die gemaakt wordt, terwijl (het) gemaakt wordt
   ĥ. Het passieve verleden deelwoord *it*. Bijv. *far'it'a, far'it'e* - die gemaakt is, nadat (het) gemaakt is
   i. Het passieve toekomende deelwoord *ot*. Bijv. *far'ot'a, far'ot'e* - die gemaakt gaat worden, als (het) op het punt staat gemaakt te worden

De lijdende vorm wordt gemaakt met een vorm van het werkwoord *est* (zijn) en een passief tegenwoordig of verleden deelwoord van het betreffende werkwoord. Het voorzetsel dat bij de lijdende vorm hoort is *de* (door). Bijv.: *Ŝi est'as am'at'a de ĉiu'j.* - Zij wordt door iedereen bemind (de handeling is bezig). *La pord'o est'as ferm'it'a.* - De deur is gesloten (de handeling is geschied).

7. BIJWOORDEN worden gevormd door de uitgang *e* aan de stam toe te voegen. De trappen van vergelijking worden net zo gevormd als bij de bijvoeglijke naamwoorden. Bijv.: *Mi'a frat'o kant'as pli bon'e ol mi.* - Mijn broer zingt mooier dan ik.
8. Alle voorzetsels regeren de nominatief.

(wordt vervolgd)

Filosofisch discours: de kip en de straat

Het is ons allen al eens, of meermaals, overkomen: *Waarom steekt die kip de straat over*, juist wanneer wij komen aangereden? Dat stom kieken! Stom kieken? Waarlijk zo stom? Wat zouden zij erover denken? Waarom steekt de kip de straat over?

Plato: Wegens het hoogste goed.

Aristoteles: Om haar potentiaal te actualiseren.

Pyrrhus de Scepticus: Welke straat?

Jezus Christus: De kip steekt de straat over, op weg naar huis, want de dag is ten einde. Ook gij, wanneer gij deze tekens zult zien, weet dan, dat Hij dichtbij is. Waarlijk, ik zeg u: deze kip zal niet verscheiden, vooraleer alles zal vervuld zijn. De kip zal verscheiden, maar mijn woorden niet. (Matth. 24, 32)

Thomas de Torquemada (groot-inquisiteur): Geef mij tien minuten met die kip, en ik zal het te weten komen.

Niccolo Machiavelli: Opdat haar onderdanen haar met bewondering zouden bekijken als een kip die het risico trotseert en de moed heeft vrij de straat over te steken, maar ook met de vrees, want wie van haar onderdanen heeft de kracht dit vertoon van superieure deugd te blijven aanschouwen?

David Hume: Uit gewoonte en habitus.

Jean Jacques Rousseau: Om terug te keren naar de natuur.

Johann Wolfgang von Goethe: Het eeuwige kippenprincipe deed het haar uitvoeren.

Karl Marx: Het was een historische onvermijdelijkheid.

Mark Twain: Het nieuws over haar oversteken is overdreven.

Friedrich Nietzsche: Deze überkip, monster van kracht, zonder begin en zonder einde, vaste eeuwige grootheid van kracht.... Deze überkip is Wil tot Straatoversteken – en niets anders!

Sigmund Freud: De kip wil terugkeren in het ei. Daartoe niet in staat, richt zij haar wellust op iets anders en steekt de straat over.

Wilhelm II: Daarom „Voorwaarts!" naar de straat! Elke aarzeling, elke twijfel zou verraad betekenen aan Kippenland. Wij zullen oversteken tot de laatste kippenschaduw, ook tegen de wereld van vijandelijke auto's in!

Adolf Hitler: De kip is nooit een arend, en een straat nooit een autostrade! De samenzwering van de joodse wereld...

Jozef Stalin: Heeft geen belang voor mij. Pak haar vast. Ik heb haar eieren nodig om een eierkoek te maken.

Carl G. Jung: De samenvloeiing van evenementen in de culturele Gestalt bepaalde dat individuele kippen straten oversteken bij dit historische samenvallen, en dit doet dergelijke synchronische gebeurtenissen in realiteit overgaan.

Jean-Paul Sartre: Om met goede intentie te handelen en eerlijk te zijn met zichzelf, meent de kip het noodzakelijk de straat over te steken.

Albert Einstein: Of de kip de straat overstak, ofwel de straat de kip overstak, hangt af van uw observatiereferentiepunt.

Ernest Hemingway: Om te sterven. In de regen.

Erich Honecker: Gij noemt dit een straat. Wij noemen het een antifascistische bewakingsmuur.

Noam Chomsky: De kip stak in werkelijkheid niet de straat over. Van de 99,8 % van alle kippen, die in de USA in 1994 de maturiteit bereikten, was 82 % opgesloten. De leefomstandigheden in de meeste kippenhokken breken elke internationale wet. Ja, in Sesamstraat en reclame voor kippenvlees ziet men kippen die straten oversteken, maar in feite wordt de reclame gemaakt door de monopolistische firma's, die dat gewoonweg bevelen. (Chomsky gaat verder over 32 pagina's, te verkrijgen bij Odonian Press.)

Willy Brandt: Men verzekerde altijd opnieuw dat de tweede kip net op dezelfde manier de straat zou oversteken als de eerste kip. Ik heb dit nooit geloofd, nee, wij hebben niet gedaan met de straat over te steken, wij beginnen er nu echt mee. Wij moeten de moed hebben méér straten over te steken!

Augusto Pinochet: Wij hoorden nooit over deze kip, ze was niet in onze gevangenissen, en wij hadden er geen aandacht voor. Geef ons namen en adressen van alle getuigen.

De EU-ministers van Volksgezondheid: Straten oversteken is gevaarlijk voor de kippengezondheid.

Jack Nicholson: Omdat de (gecensureerd woord)-kip dat wilde. Dit is de (gecensureerd woord)-reden!

Michael Schumacher: Ha? Was het een kip? Het klonk als een konijn...

O.J. Simpson: Ze deed het niet. Ze speelde golf met mij op dit ogenblik.

Bill Clinton: (De redactie miste zijn uitspraak omdat het televisiestation op dat moment juist de uitspraak van O.J. Simpson uitzond, waarvoor onze verontschuldigingen.)

Uit: *Eventoj*, dec.1/1996, vert. rw

(Eventoj publiceerde ook de meningen van mensen die nauw bij de Esperanto-beweging betrokken zijn. Je vindt ze in *Eventoj*, dec.1/1996, p. 8)

Professor gezocht

Mededeling van de Stichting Esperanto bij het Onderwijs (Nederland)

In *Horizontaal* 1996/5 (sept.-okt., p. 15) berichtten wij over de plannen van Esperanto-Nederland om via de Stichting Esperanto bij het Onderwijs aan de Universiteit van Amsterdam een bijzondere leerstoel *Esperanto en Interlinguïstiek* in te richten. De stichting roept nu gegadigden op om te solliciteren naar de functie van

Bijzonder Hoogleraar
Interlinguïstiek en Esperanto

verbonden aan de Vakgroep Taalwetenschap bij de Faculteit der Letteren van de Universiteit van Amsterdam.

De bijzondere hoogleraar zal werkzaam zijn op het terrein van de interlinguïstiek, het interdisciplinaire taalwetenschappelijk gebied waarbij de rol van taal in de internationale communicatie bestudeerd wordt in al zijn facetten, met bijzondere aandacht voor theorie en praktijk van kunsttalen, hulptalen en plantalen. Bij de bestudering hiervan wordt in het bijzonder aan Esperanto gedacht. De leeropdracht luidt: *Interlinguïstiek: de studie van linguïstische structuur en internationaal-communicatieve betekenis.*
De aan te stellen hoogleraar wordt geacht wetenschappelijk onderzoek op te zetten, te verrichten en te begeleiden; openbare instellingen te adviseren over mogelijkheden en wenselijkheden op het vakgebied; deel te nemen aan de discussies in de samenleving op het gebied van de leerstoel; en tenslotte, onderwijs te verzorgen op het vakgebied, en universitaire cursussen Esperanto-taalvaardigheid op te zetten.

Functieprofiel

Van de kandidaten voor de leerstoel wordt verwacht dat zij:
- in hun proefschrift en overige publikaties blijk gegeven hebben van grote ervaring en deskundigheid op het vakgebied;
- ervaring te hebben met en gebleken geschiktheid voor het geven van onderwijs voor verschillende doelgroepen;
- over goede contactuele en leidinggevende eigenschappen te beschikken.

Het betreft in eerste instantie een aanstelling van 2/10 van de werktijd voor drie jaren. Honorering in overleg.
Nadere informatie te verkrijgen bij mevr. C.J. de Jonge, Faculteitsbureau Letteren van de Universiteit van Amsterdam, tel. 020 - 525 3066
Sollicitaties richten (vóór 15 maart 1997) aan het Faculteitsbureau Letteren, Spuistraat 210, 1012 VT Amsterdam, t.a.v. het Curatorium Leerstoel Interlinguïstiek. Dit Curatorium bestaat uit de heer J.H. Erasmus (voorzitter), mevrouw C.J. de Jonge (secretaris) en de heer prof. dr. P.C. Muysken.
De benoemingscommissie stelt het op prijs wanneer zij attent gemaakt wordt op mogelijke geschikte kandidaten.

T E L E S C O O P

De elektronische adressen (E-mail, spreek uit iemeel) hebben nu ook op radio en televisie hun intrede gedaan. De consequentie daarvan is dat ze ook af en toe moeten worden voorgelezen. In elk E-mailadres zit echter dat vreemde @-tekentje en er zitten ook nogal wat „."-jes in. Die twee tekens zorgen voor problemen. Hoewel dat laatste naar mijn idee gewoon een „punt" is – en zo ook zonder bezwaar genoemd kan worden – wordt daar toch altijd aan gerefereerd met het woordje „dot". Dat *dot* gewoon het Engels is voor punt, dat is de computerinteligentsia klaarblijkelijk nog nooit opgevallen... maar zo zijn er wel meer woorden in het computerjargon.
Met @ ligt het wel enigszins moeilijker. Wij – bij FEL – noemen dat reeds jaren (lang voor dat de E-mailadressen zo'n opgang maakten) een apestaartje (bij ons toen geïntroduceerd door Fred de Geus). Nu hoorde ik op 6 februari 1997 iemand op Radio 1 beweren: dat @ verkeerdelijk „apestaartje" wordt genoemd, dat die term door Studio Brussel werd geïntroduceerd, en dat de „juiste" benaming: at-sign is. (Hij zei wel at-sajn.) Natuurlijk heeft deze man het compleet bij het verkeerde eind. Een @ is gewoon een apestaartje, het woord is volkomen doorzichtig én begrijpbaar... trouwens in het Esperanto heet het ook simi-vosto!

M I C R O S C O O P

Ook op de Nederlandse radio gebruikt men punt en apestaartje. Sommige Nederlanders hebben dus toch de nodige aandacht voor hun moedertaal! jpvdd

Ruimer dan Vlaanderen Vakantieland

Bijna is het Pasen. En dan beginnen veel esperantisten hun nieuw Esperanto-reisjaar. Vorige maal heb ik het reeds gehad over de Paasbijeenkomst van 28-31 maart in Vught (NL), ingericht door de Vlaamse en Nederlandse jongeren; en over PSI in Düderstadt (D) van 28 maart tot 4 april. Even traditioneel is natuurlijk het 21ste IJF (Internacia Junulara Festivalo), ingericht door de Italiaanse jongeren. Ditmaal heeft het plaats van 26 maart tot 1 april in Col di Nava (Imperia). Deze stad bevindt zich ongeveer halfweg tussen Genova en Nice, niet zo ver van San Remo en direct aan de Middellandse Zee. Het thema van de samenkomst is „Estonteco" (Toekomst). Je kan er naar toe vanaf 50 000 ITL voor *memzorganto* (dat is iemand die voor zijn eigen eten zorgt) en 200 000 ITL voor vol pension. Hoe ouder, hoe meer je betaalt. Wie deelneemt aan het 21ste IJF, krijgt 1 % korting op de prijs van het 53ste IJK (Internacia Junulara Kongreso) dat van 24 tot 31 juli plaats heeft in Assisi. De prijs voor dit congres varieert van 100 000 ITL voor *memzorganto* tot 320 000 à 410 000 ITL voor vol pension.

Eind april zijn er naast de Esperantodagen in het Poolse Bydgoszcz nog twee interessante bijeenkomsten. Eerst en vooral de drielandenontmoeting in Aken, georganiseerd door *Senlime* op zondag 27 april. Diezelfde dag is er de traditionele „Dag van de Vlaamse Ardennen", waar een sterke delegatie van lokale Esperantosprekers mee gaat wandelen in de streek rond Oudenaarde in een manifestatie georganiseerd door de plaatselijke natuurvereniging Wielewaal. Dit jaar komen Zegelsem en het Bois Joly nabij Ronse aan de beurt.

Naast PSI, staat Duitsland dit jaar nogmaals in de kijker. Van 10 tot 13 mei in de stad Aalen, waar EKF (Esperanto Kultura Festivalo) plaats heeft. Even later verhuist de ganse karavaan naar Stuttgart voor het Europees Jongeren Parlement van 13 tot 16 mei en het 3de Esperantocongres van de Europese Unie van 16-19 mei. Hopelijk zullen daar ook veel Vlamingen aanwezig zijn, vooral omdat de aspiraties om het 4de Europees Congres in 1999 in Oostende te organiseren zeer groot zijn.

Wie ouder is dan 30 kan van 13-16 mei – wanneer de jongeren hun parlement houden – aan heel wat evenementen deelnemen, o.a. een bezoek aan Tübingen en het Zwarte Woud. Deelnamekosten voor EKF gaan van 935 tot 1250 fr. en voor EEK van 2185 tot 2500 fr.

Om in Duitsland te blijven kunnen we ook de 2de Esperanto-Hansa-dagen in Stralsund vermelden van 1 tot 4 mei. Deze worden georganiseerd in samenwerking met de 5de Baltmara Turisma Renkontiĝo. Stralsund ligt aan de Oostzee. Deelnamekosten bedragen 300 DM. Van 16 tot 19 mei is er een Pinksterweekeind in Tauberbischofheim (30 km ten zuid-westen van Würzburg, Duitsland). Dit weekeind wordt gevolgd door de Bloemendagen. De eerste samenkomst is vooral voor nieuwelingen, de tweede is vooral toeristisch, maar je kan ook meewerken aan het „Woordenboek van plantennamen". Voor meer informatie: B. Eichkorn, Romäusring 20, D-78050 VS-Villingen. En tenslotte zijn er misschien reeds die zich opmaken om deel te nemen aan het 14de IF in Trier van 27/12 tot 3/1 van volgend jaar!

We verlaten Duitsland en komen in Hongarije. Daar vindt van 17 tot 19 mei in Boedapest de 14de Algemene Conferentie van MEM (Mondpaca Esperantista Movado) plaats. Eveneens in mei gaat het 49ste IFEF-congres (spoorwegpersoneel) door van 10 tot 17 mei in de Slovaakse stad Kosiĉe, met een voorcongres van 6 tot 9 mei in Tsjechië of van 7 tot 1 mei in Hongarije.

Eind mei zijn we terug in Vlaanderen met het cultuureel weekeind Antwerpen 97, van 30 mei tot 1 juni. Dit jaar staat het in het teken van communicatie.

Eind juni, begin juli komen onze Poolse vrienden uit Gorzow terug naar België. Zij logeren 2 weken in de jeugdherberg van Huizingen, maar doen ook heel wat uitstappen: 26 juni naar Dinant, 28 juni naar Oostende en 29 juni is er de jaarlijkse picknick van BEF-APE. Ook Leuven en Tienen zouden deze groep ontvangen.

Wie hierbij zijn gading nog steeds niet vindt, kan nog altijd terecht in de diverse Culturele Esperanto Centra: het kasteel van Grésillon (F) of KCE in La Chaux de Fonds (CH). Beide centra bieden elke week van de vakantie een speciaal programma.

Enkele andere bijeenkomsten:

- 7de Internationaal Congres van Monda Turismo in Valencia (8 tot 13 juli);
- 50ste IKUE-Congres van 31 augustus tot 8 september in Rome en Rimini;
- Het Italiaanse Esperantocongres van 24 tot 31 augustus in Napels.
- Het 10-jarig bestaan van de Oostendse Esperantogroep *La Konko*, dat wordt gevierd op 27 en 28 sept. (tijdens het Markola Kongreso?).

Wie over deze en/of andere bijeenkomsten meer informatie wenst, kan altijd contact opnemen met de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen of de website van Eventoj raadplegen: http: www.odin.net/esperanto mc

Antwerpen '97

Aliĝilo

Bonvolu resendi ĉi tiun aliĝilon al
Flandra Esperanto-Ligo
Frankrijklei 140
B-2000 Antwerpen
Tel.: + 32 3 234 34 00 Fakso: + 32 3 233 54 33

S-ro/S-ino ______________________________

Adreso ______________________________

____

____

Naskiĝjaro ______________________________

- o Bonvolu noti mian aliĝon (po 100 bef por la sabato kaj la dimanĉo). Mi aliĝas por la tagoj
  - o 05 31
  - o 06 01

  kaj pagas ..... x 100 bef = ... bef
- o Mi petas tranoktadon por la noktoj
  - o 30a al 31a
  - o 31a al 1a

  en la kategorio .....

Se mankas tranoktebleco ĉe esperantisto, mi preferas loĝi en kategorio .....

Mi antaŭpagas la aliĝkostojn + unu kvaronon de la tranoktokostoj
- o al la pĉk 000-0265338-43 de Flandra Esperanto-Ligo
- o per eŭroĉeko (en belgaj frankoj)
- o per la sciigo de mia numero de VISA-, MASTERCARD-, EUROCARD- aŭ ACCES-kreditkarto per subskribita karto
- o per ĝiro sur la konto FELA-X ĉe UEA
- o rekte de mia fel-konto _ _ _ _-_.

Antwerpen '97

KULTURA SEMAJNFINO PRI KOMUNIKADO

30a kaj 31a de majo
kaj 1a de junio 1997

Post 4 sukcesaj jaroj, ni prezentas al vi la progamon por nova internacia kultura semajnfino en Antwerpen. Ni konservos la elementojn el la antauaj aranĝoj, kiuj garantiis kontentigajn rezultojn:

- la renkontiĝo estas malgranda kaj intima (inter 50 kaj 70 partoprenantoj)
- la partoprenantaro estas internacia
- la Esperanto-domo restas konstante malferma: tie ni renkontiĝas, trinkas, manĝas, ripozas, babilas, kantas, ricevas informojn, vizitas libroservon ktp.
- ni principe ne prizorgas proprajn programojn, sed ĉiĉeronas vin dum promenadoj, dum muzeovizitoj, dum aŭtoekskurso ktp.
- ni formas laborgrupon de homoj, kiuj flue parolas Esperanton kaj zorge preparis sin por siaj taskoj; dum la tuta aranĝo ni volas helpi vin pri io ajn, kion vizitanto bezonas
- ni gastigas vin laŭdezire en hotelo aŭ ĉe Esperant-istoj

Novaĵo en ĉi tiu aranĝo estas ellaboro de temo: *KOMUNIKADO*. Tio evidente estas temo, kiu tuŝas homojn kiuj uzas Esperanton. Ĝi ricevas apartan gravecon en la urbo kie eldoniĝas MONATO kaj aro da Esperanto-libroj. Unu el la eroj de la aranĝo do estas konatiĝo kun la komunikeblecoj de la Esperanto-centro en Antwerpen. Krome ni reliefigos la temon per vizito al la *Ĵurnalmuzeo* kaj al la muzeo *Plantin-Moretus* (pri presarto) kaj per tuttaga ekskurso en la haveno de Antwerpen.

En la programo, ni antaŭ
econ por elekti inter 2 aŭ
tas sufiĉe malgrandaj kaj
ne perdiĝas. Tial ni anko
eblecoj por konatiĝi kun la
pen:

Eble ne ĉiuj programeroj
la elekto de la personoj,
por indiki sur la aliĝilo ki
aldoni sugestojn, ĉar ni
kontentigas vian interesiĝ

Pasintjare, ni akceptis
gastoj. Tial ni konsilas a
daŭ, ĉar la risko ekzistas
mojn.

ŭvidas en ĉiu tagoparto ebl-
3 proponoj. Tiel la grupoj res-
j la kontakto kun la ĉiĉerono
raŭ proponas serion da aliaj
a kulturaj valoraĵoj de Antwer-

– diversaj promenadoj, i.a. al malpli turismaj anguloj
– vizito al „Antwerpen miniature", la katedralo kaj la preĝejo Karolo Boromeo, la Muzeo pri Belartoj, Hessenhuis (laŭtemaj arteksporzicioj), la Folkloromuzeo, la plantĝardeno kaj la diamantmuzeo

efektiviĝos. Tio dependas de
kiuj aliĝas. Tial ni petas vin
on vi ŝatus viziti. Vi eĉ rajtas
strebas liveri programon, kiu
on.

la kvantan maksimumon da
l vi por aliĝi kiel eble plej bal-
s, ke ni devos malakcepti ho-

Prezoj por tranoktado

po persono, po nokto inkl. de matenmanĝo
en hotelĉambro (A + D), la marista domo (B + C) aŭ ĉe esperantisto (E)

	1 p	2 p	3 p	4 p
A. (+bano, necesejo, tv)	2200	1300	1100	1000
B. (+bano, necesejo, tv)	1090			
C. (+duŝo, necesejo)	1090	960		
D. (+lavabo)	1550	1050		
E ĉe esperantisto	300	300		

Mi antaŭmendas jenajn manĝojn:

o vendredvespere	300,– fr.
o sabattagmeze (lunĉo)	150,– fr.
o sabatvespere	300,– fr.
o dimanĉtagmeze (lunĉo)	150,– fr.

o mi estas vegetarano

Mi intencas partopreni jenajn programerojn:

o orientiga promenado en vendredo posttagmeze (senpage)
o promenado en tipaj kvartaloj (senpage)
o vizito al la ĵurnalmuzeo (100 bef)
o tuttaga ekskurso en la haveno per privataj aŭtoj (100 bef)
o vizito al la preĝejo Karolo Boromeo (senpage)
o vizito al la muzeo Plantin Moretus (75 bef)
o vizito al la Katedralo (60 bef)
o vizito al la Diamantmuzeo (senpage)
o vizito al la muzeo Hessenhuis (100 bef)
o vizito al la Muzeo pri Belartoj (150 bef)
o vizito al Antwerpen miniature (160 bef)
o vizito al la plantĝardeno (senpage)
o vizito al la Muzeo pri Folkloro (75 bef)

Kampina Esperanto Grupo

Unua provo
Antaŭ nelonge mi komencis mian trian Esperantojaron, sed mi ankoraŭ ne sufiĉe parolas la lingvon por fari longan paroladon en ĝi. Mi uzas ĉi-tiun okazon por fari la bilancon de la ankoraŭ juna Kampina Esperanto Asocio. La unuan jaron ni komencis kun 19 membroj el 8 diversaj kampinaj komunumoj (Merksplas, Beerse, Kasterlee, Rijkevorsel, Arendonk, Weelde, Ravels kaj Oud-Turnhout). La instruisto estis Cor van Ekelenburg. Li instruis al ni la bazon de la gramatiko. La lingvo ne estis tiel facila kiel multaj partoprenantoj en la komenco pensis. Skribi Esperanton estis eble, sed paroli malfacile. Nur la duono de la lernantoj atingis la finon de la kurso. Dum la ferioj oni faris reklamon por la kurso sed sen granda sukceso. Intertempe ni komencis la duan jaron kun 11 partoprenantoj, 8 de la antaŭa jaro kaj nur 3 novuloj, malgraŭ la publikigo.
La instruisto de la dua jaro estis Ivo Durwael, sed ne longe, ĉar li startigis kurson de Esperanto en Warande en Turnhout. Li ne plu havis tempon por ni kaj Dan transprenis la taskon de instruisto. Dan faris tion bonege sed li preferis por la tria jaro pli spertan esperantiston. Tial Cor van Ekelenburg denove transprenis tiun taskon. Nun restas kvinopo de nia grupo. Mi esperas ke Kampina Esperanto Asocio postvivos.

Louis Van Gool

CSC — Charleroi

Eind januari 197 is in de schoot van de CSC (Confédération des Syndicats Chrétiens – de Christelijke vakbond) een Esperantocursus van start gegaan. De cursus wordt ingericht in de afdeling Charleroi-Thuin en er zijn twintig deelnemers ingeschreven. De cursus wordt gegeven door Georges Sossois. Het werven van leerlingen gebeurde op een originele manier in het ledenblad van de vakbond. Er werd een concreet voorstel gedaan en... een vast engagement gevraagd.

Het doel van de cursus is de contacten met buitenlandse vakbonden te vergemakkelijken, en de uitwisseling van informatie te verbeteren en te intensiveren.
Het is belangrijk dat wij dit project steunen door onze belangstelling te tonen, want het betreft hier een nuttige toepassing van het Esperanto. Als dit project slaagt, kan dat een doorbraak betekenen voor het Esperanto en een belangrijk argument in de politieke discussie.
Daarom geven wij hier enkele suggesties:

- zend een korte brief met gelukwensen en aanmoedigingen;
- zet esperantisten die ook lid zijn van een vakbond, aan dat zij een voorstel doen om te corresponderen over vakbondsthema's;
- zend vakbondsmateriaal (in het Esperanto) aan de groep;
- stel uitwisselingsprogramma's over vakbondsaangelegenheden voor;
- bemiddel contacten tussen de CSC-groep en vakbondsafdelingen in uw stad of streek;
- start een gelijkaardige cursus in uw omgeving...

Natuurlijk zijn ook andere positieve en realistische/realiseerbare suggesties welkom. Zend die naar:

Joseph Lippolis,
CSC-Esperanto
5, rue Prunieau
B-6000 Charleroi

Zeevruchten uit Oostende

Niemand kan betwisten dat de nog relatief jonge groep van Oostende bruist van activiteit. Niet alleen is de voorzitter van FEL lid van deze groep. Haar secretaris verzorgt de toeristische rubriek in Horizontaal en is zelf ook erg reislustig in Esperantoland. Maar de groep slaagt er ook in om Esperanto naar buiten te brengen en ermee door te dringen in commerciële middens.
Sinds enkele weken kan je in Oostende nu ook in het Esperanto gaan eten. In het hart van Oostende, op enkele stappen van het Wapenplein, vind je restaurant "La Maro". In een gezellig kader van scheepsstijl, staan Arnold en Denise borg voor hun dagverse specialiteiten van vis en schaaldieren en hun verzorgde vleesgerechten. Hun menu wordt niet alleen aangeboden in de vier commerciële zeetalen, zoals in de meeste restaurants van Oostende, maar bij elke taal vind je ook de Esperantovertaling... In welke taal je ook komt eten, het Esperanto wordt evenzeer aangeprezen als de uitstekende keuken.

Arnold en DeniseDecoene, Kerkstraat 13, 8400 Oostende. Tel.: (059) 510 676.

Hoewel reeds in 1934 een Vlaams Esperantocongres in de Koningin der badsteden onderdak vond, moesten we toch tot de 100ste verjaardag van het Esperanto wachten tot er een club werd opgericht. De 10de verjaardag van *La Konko* wordt gevierd op 27 en 28 september 1997. Hou die data vrij in je agenda voor... een memorabel weekendje aan zee.

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 april 1997. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden in de gegevensbank van INTERNET opgeslagen, zodat men via de computer het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AACHEN
Esperantista rondo

Onze clubavonden hebben plaats op woensdagavond vanaf 19.30 u. in Jeugdhuis Kalverbenden 2, te Burtscheid (Aachen – Duistland), afstappen bushalte Heißberg. Geen samenkomensten in juli. Voor informatie en inlichtingen: Wolfgang Bienen, Eynattener Straße, 56, D-52084 Aachen. Tel.: 00 49 241 60 23 53.

woensdag 5 maart: Jaarvergadering met o.a. verkiezing van een nieuw bestuur. In het tweede deel leidt dhr. Hogen een discussie over het artikel „Recepto kontraŭ troa senlaboreco" (MONATO, 1996/5. p. 24). Gelieve het artikel te lezen alvorens naar de clubavond te komen!
woensdag 16 april: Deze vergadering heeft om de monotonie te breken plaats bij de familie Moritz, Im Römerfeld 44, Eschweiler. Op het programma: aardrijkskunde quiz. Iedere deelnemer beschrijft een land, een streek, een eiland, een rivier, een berg of een stad zonder de naam te vermelden. De andere aanwezigen trachten te raden welke...
In het tweede deel spreken dhrn Hogen en Langenbach over Vreemde Bibliotheken.
woensdag 7 mei: Dostojevski – profeet van de 20ste eeuw, door dhr. Langenbach. Daarna quiz over de geschiedenis van Rusland, door dhr. Moritz.
woensdag 4 juni: Dhr. Hogen brengt je onder hypnose. In een tweede deel, nadat iedereen terug uitgeslapen is, vertalen we artikeltjes uit El Popola Ĉinio o.l.v. dhr. Bienen.

AALST
La Pioniro

De vergaderingen hebben plaats in het Cultureel Centrum „De Werf", (lokaal 3), Molenstraat, Aalst. De avonden beginnen om 20.00 uur. Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

donderdag 27maart: Discussie-avond onder leiding van Hugo Dossche.
dinsdag 29 april: Discussie-avond onder leiding van Hugo Dossche.

ANTWERPEN
La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 7 maart: Debatavond: Wie is esperantist? Kennen esperantisten Esperanto?
vrijdag 14 maart: Denise Parente was op familiebezoek in Pakistan. Zij brengt verslag uit over een andere wereld.
vrijdag 21 maart: Voordracht door Krys Bottrill (Ungar) (Engeland), biologe. Zij spreekt over alternatieve methoden ter vervanging van experimenten op dieren.
vrijdag 28 maart: Goede Vrijdag: Conversatie-avond.
vrijdag 4 april: „Ik was gastheer gedurende 14 dagen."
vrijdag 11 april: Denise Parente verzorgt een ontspannende spelavond.
vrijdag 18 april: Velen onder ons ontvingen bij gelegenheid buitenlandse gasten. Enkele ervaren leden vertellen anekdotes daarover.
zondag 20 april: Natuurwandeling o.l.v. Griet Symoens. We komen om 13.45 u. samen aan het Boshuisje, Boshuisweg 1, Halle-Zoersel. Afstand max. 5 km. Einde voorzien rond 17.00 u. Iedereen is welkom. Voor nadere inlichtingen contacteer Iwona Kocięba (tel.: (03) 440 35 58).
vrijdag 25 april: Iwona Kocięba vertelt over de verschillende bevolkingsgroepen in Antwerpen.

De voertaal tijdens de bijeenkomsten van La Verda Stelo *is de universele taal Esperanto. Mensen die het Esperanto niet machtig zijn, hebben recht op vertaling naar het Nederlands. Het hoofddoel van* La Verda Stelo *is en blijft zoals statutair bepaald, het verspreiden, propageren en spreken van de idee en de taal Esperanto.*

BRUGGE
Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden in voorkomend geval afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: (050) 35 49 35.

donderdag 13 maart: Over de veranderingen in het Nederlands (ministerieel educatief programma).
donderdag 27 maart: Bezoek aan het stadsarchief (om 10.00 u.) Samenkomst 9.55 u. bij de ingang, Burgplaats. Nadien gezamenlijk middagmaal.
donderdag 10 april: Algemene vergadering – keuze van het nieuwe bestuur – een kwartiertje geschiedenis (door F. Roose).

GENT
La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in ons lokaal *„La Progreso"*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de woensdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

woensdag 12 maart: Conversatie-avond.
vrijdag 28 maart: Dimitri uit Lille (Frankrijk) vertelt over „Afrik'Amo".
vrijdag 25 april: Jacques Schram spreekt over de niet-neutrale Esperanto-beweging (SAT).
2de helft van mei: Wandelzoektocht door Gent (centrum); meer informatie volgt.

HASSELT
Esperanto Hasselt

We vergaderen tweemaal per maand op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in het CC van Hasselt. De eerste vergadering van de maand is er een programma, tijdens de tweede leidt Jan Bovendeerd een cursus „Spreken in Esperanto". Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

dinsdag 4 maart: Video over „Het Esperanto Wereldcongres 1996 in Praag" door Albert Claesen.
dinsdag 18 maart: Dialogen in Esperanto door Jan Bovendeerd.
dinsdag 1 april: Dia's over het Esperantocongres in Polen in 1987, het jaar dat Esperanto zijn 100ste verjaardag vierde, door Marcel Aerts.

dinsdag 15 april: Dialogen in Esperanto door Jan Bovendeerd.
dinsdag 6 mei: Video: „Het Esperantocongres in Praag" door Jef Geraerts.
dinsdag 20mei: Dialogen in Esperanto door Jan Bovendeerd.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.
Inlichtingen: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 20 maart: Krys Bottrill (Ungar), dichteres en wetenschapper uit Engeland is op bezoek. Zij spreekt over „De Kelten", de oude bewoners van Europa en de Britse Eilanden, waar zij veel sporen hebben achtergelaten. Warm aanbevolen...
donderdag 17 april: Een uiteenzetting over de nieuwe spelling van het Nederlands door de heer Cruysweegs. Een goede gelegenheid de om Nederlandse spelling te confronteren met de eenvoud van de fonetische spelling in het Esperanto.

KAPELLE
Esperanto-Grupo „Meza Zelando"
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 64 of bij afwezigheid bij Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34 (nieuw nummer niet bekend bij de redactie).

vrijdag 14 maart: Bij Cees en Rie Dentz, Karel Doormanplein 21, Middelburg. Spel, een soort Triviant.
vrijdag 10 april: Bij Sunja van Liere, Goese Meerlaan 10, Goes. Taalrubriek van FEN-X.

Dies en Sally Krombeen verhuizen. Vanaf begin maart is hun nieuwe adres: Vijverstraat 3, 4421 AW Kapelle. Hun telnr. blijft ongewijzigd: 0113 34 15 63.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met

Voor een tot op het laatste ogenblik actueel programma van de Vlaamse Esperantoclubs, raadpleeg INTERNET, http://www.knooppunt.be/~fel.

Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Bij hem kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Clubavonden en cursussen vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Groeningeheem, Passionistenlaan 1A, 8500 Kortrijk.
Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96 of Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30.

maandag 24 maart: Taalavond. Leo De Cooman diept een bepaald aspect van de taal uit en maakt ons ondertussen een beetje wegwijs in de wereld van de planten.
zondag 27 april: Deelname aan de Vlaamse Ardennendag in de streek van Oudenaarde met twee natuurwandelingen. 's Voormiddags vanaf 9u wandelen we in natuurreservaat 't Burreken in Zegelsem (tussen Brakel en Oudenaarde), 's middags spreken we onze knapzak aan in Berchem (Kluisbergen) en 's namiddags bezoeken we het natuurgebied Bois Joly in Ronse. Einde van de namiddagwandeling omstreeks 17 u. Deelname aan slechts één van beide wandelingen is geen probleem. Inlichtingen of folder (+ folder inschrijvingsformulier) bij Piet Glorieux.
maandag 28 april: Taalavond. Daniëlle Demeyere gaat in op een bepaalde taalmoeilijkheid en vertelt, als bibliotheekprofessional, over het reilen en zeilen in een bibliotheek.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). „Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand ons speciaal programma tijdens VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 5 maart: Beginnerscursus.
woensdag 12 maart: beginnerscursus.
woensdag 19 maart: Krys Bottrill (Ungar) – redakteur van de rubriek SCIENCO in MONATO, spreekt over alternatieve methoden voor experimenten op dieren.
woensdag 26 maart: Examen.
woensdag 2 april: vervolgcursus.
woensdag 9 april: Marc Vanden Bempt spreekt over de euro, het nieuwe Europese geld.
woensdag 16 april: vervolgcursus.

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. (059) 80 85 17.

woensdag 5 maart: Conversatie-avond.
woensdag 19 maart: conversatie-avond.
woensdag 2 april: conversatie-avond.
woensdag 16 april: conversatie-avond.
vrijdag 18 april: om 20.00 u. in het clublokaal van La Konko, Northlaan 14, dia-voorstelling over Albanië door Daniel Depovere. Hij vergezelde een hulpzending van Medios naar het armste land van Europa en brengt daar nu verslag over uit.

Op 27 en 28 september 1997 viert *La Konko* haar 10-jarig bestaan. Ook al had van 19 tot 21 mei 1934 in Oostende het 5de Vlaams Esperantocongres plaats, toch is de huidige club pas in 1987 gesticht. Wanneer we dit vieren, zal tijdig worden meegedeeld in Horizontaal.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tel.: (010) 416 14 49.

woensdag 5 maart: Om onze taalkennis te verbeteren, verdiepen we ons in de grammatica.
woensdag 19 maart: Samen lezen we enkele teksten die we zelf uitkozen en bespreken ze.
woensdag 2 april: Taaloefeningen om beter te spreken.
woensdag 16 april: Het gesproken dagblad... Samen lezen we enkele teksten die we zelf uitkozen en bespreken ze.

Contactadressen van groepen

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (035) 601 54 73.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00. — *Progressief Esperanto Forum*, Jacques Schram, Hof ter Bekestraat 49, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 86 02.
BERINGEN T. Geerdens, Schomstraat 53, B-3582 Beringen, tel.: (011) 43 30 78.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: (050) 35 49 35.
BRUSSEL E. Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel.: (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (0570) 61 83 04.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen. — *NUFARO* Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel.: (050) 577 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30 — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (024) 355 15 05. — *NEJ-sekcio* Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — *Merkurio* P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 45 13 29.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; — D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

WAT JIJ KAN DOEN

Wellicht herinner je je nog het artikel „Welke toekomst voor de Vlaamse Esperantobond?" dat in ons vorig nummer verscheen. Op het einde daarvan werden enkele concrete puntjes vermeld die iedereen kan uitvoeren. Wij brengen ze hier nog eens in herinnering .

- zet vrienden aan lid te worden van de Vlaamse Esperantobond;
- zet vrienden en kennissen aan Esperanto te leren, doe hen eventueel de cursus Esperanto-programita cadeau;
- meld u aan als KREKELSPAARDER voor FEL bij Netwerk-Vlaanderen (ASLK), vermeld het dossiernummer 80/30;
- steun FEL door een „Groene Spaarrekening" te openen;
- steun FEL financieel door een klein tegoed op uw FEL-rekening te deponeren, zo kan u tevens gepriviligieerde klant worden en krijgt u al uw bestellingen zonder portkosten thuisgestuurd;
- zet andere esperantisten aan zich te abonneren op MONATO of schenk een bedrag aan het MONATO-fonds waardoor FEL een abonnement kan schenken aan esperantisten in landen voor wie de abonnementsprijs een klein maandinkomen is.
- Koop eens een Esperantoboek bij de boekendienst van FEL.

Het bestuur van de Vlaamse Esperantobond dankt u voor elke inspanning.

mi ♥ esperanton

3de Europees Esperantocongres
Stuttgart, 16 tot 19 mei 1997

Het thema van het congres is: „De Europese Structuren" en het wordt behandeld in lezingen en panelgesprekken met politici en specialisten. Speciale aandacht gaat ook naar „Opvoeding in een zich uitbreidend Europa".

De Vlaamse Esperantobond neemt officieel deel aan het congres. Het bestuur dringt daarom aan op een zo groot mogelijke delegatie. Schrijf zo vlug mogelijk in, om te kunnen genieten van de gunstigste prijs.
FEL organiseert ook een gemeenschappelijke inschrijving (met inschrijving, treinreis en hotel) tegen de prijs van 8 815,– fr. (in tweepersoonskamer) of 10 615 fr. (in éénpersoonskamer).